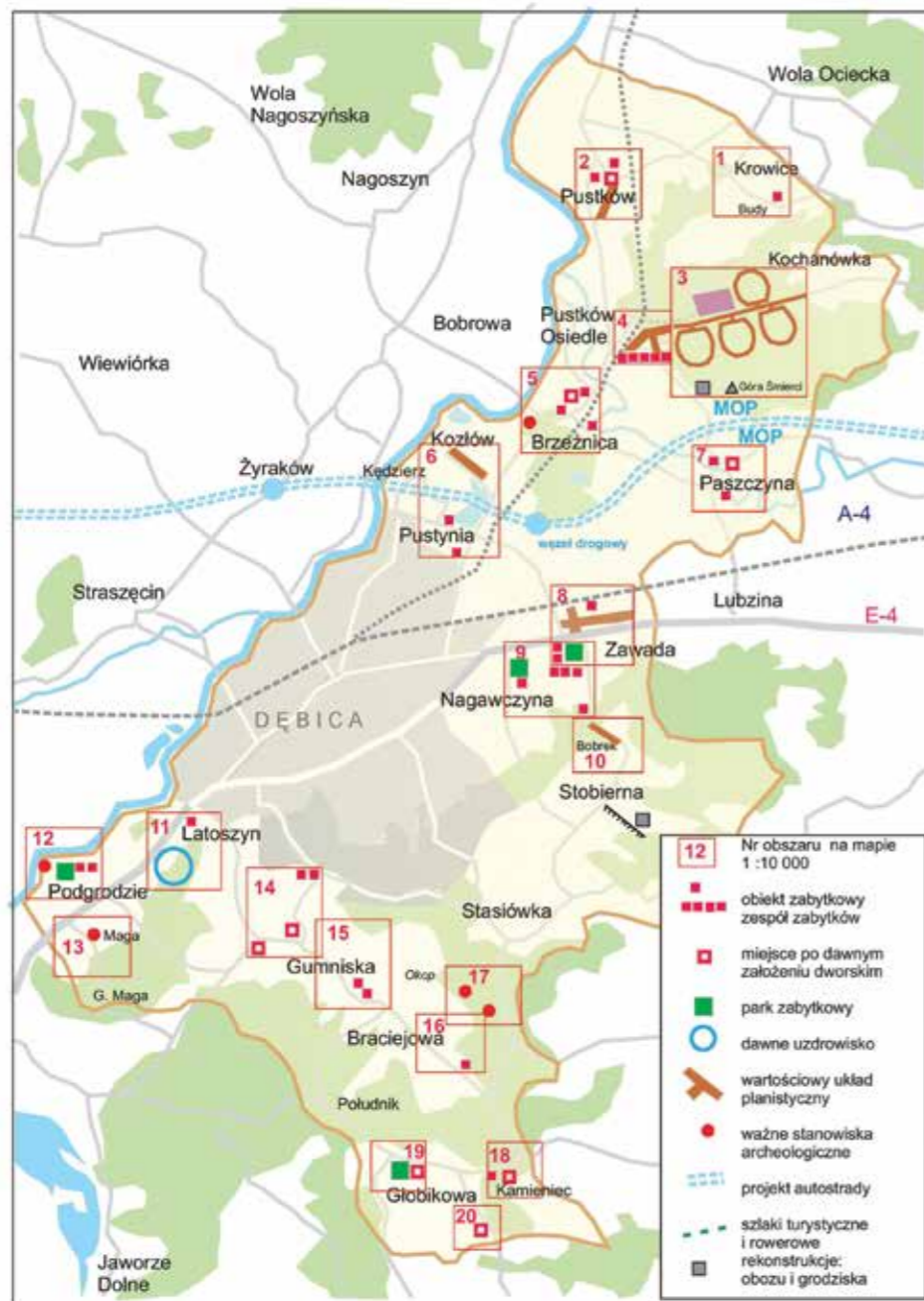

*Zabytki
i ich upamiętnienie
Monuments and their
commemoration*

Zestawienie 20 obszarów zabytkowych na terenie Gminy Dębica

Łabytki i ich upamiętnienie
Monuments and their commemoration

Czyn mija, jego pomniki pozostają

(Owidiusz)

The event is past, the memorial remains

(Ovid)

Człowiek odczuwa głęboką potrzebę otwarcia się, uzewnętrznienia tego, co kryje w swoim wnętrzu, w głębi swojej duszy. Dotyczy to szczególnie naszych przeżyć i wartości religijnych. Wyrażamy je na zewnątrz na różne sposoby: przez rozmaite formy modlitwy, przez śpiew muzykę religijną, przez malarstwo i rzeźbę, przez sakralną architekturę. Powstają w ten sposób piękne formy liturgii, niejednokrotnie perły muzyki religijnej, rzeźby i architektury sakralnej.

Wśród tych dzieł, inspirowanych głębokimi przeżyciami religijnymi, ważne miejsce zajmuje sakralna sztuka ludowa, tak z zakresu malarstwa, muzyki, rzeźby, jak i małych form architektury ludowej. Do tej ostatniej należą bardzo liczne przydrożne kapliczki, figury i krzyże. Bogactwem swojej formy wpisują się głęboko w polski pejzaż. Stanowią bardzo ciekawy jego element.

Ziemia Dębicka również usłana jest wieloma obiektami architektury i sztuki ludowej, mającymi wartości historyczne i zabytkowe. Są równocześnie świadectwem prostej, ale żywej i autentycznej religijności mieszkańców Ziemi Dębickiej, otoczone nie tylko opieką właścicieli i sąsiadów ale również przez władze gminy.

Wyrazem troski o zachowanie, zabezpieczenie i konserwację tych obiektów jest między innymi wydanie przez Urząd Gminy Dębica niniejszego Albumu. Przy każdym obiekcie zamieszczona została krótka notka dotycząca jego historii, treści, wartości architektonicznej, a także kolorowe zdjęcie samego obiektu oraz szczegółów z wystroju wnętrza.

Na co warto zwrócić uwagę przy przeglądaniu albumu?

Sądzę, że Czytelnika z pewnością urzeknie dedykacja oraz dobór poszczególnych obiektów. Otóż najwięcej z nich jest dedykowanych Matce Bożej w różnych tajemnicach Jej Osoby i życia: aż 15 na 32 obiekty. O czym to świadczy?

A o tym, że religijność mieszkańców Gminy Dębica ma znamię maryjne i w ten sposób wpisuje się w maryjną cechę polskiej religijności.

Na drugim miejscu jest św. Jan Nepomucen. Są mu dedykowane cztery obiekty. Widać, że rolnicy ziemi dębickiej mają szczególne

Man feels a compelling need to open up, to express that which they hide within, in the depths of their spirit. This applies in particular to our religious experiences and values. We express them using various means: through diverse forms of prayer, through singing, religious music, through painting and sculpture, through religious architecture. In this way, beautiful forms of worship arise, in many cases, pearls of religious music, sculpture and architecture. Among these works, inspired by deep religious experiences, folk religious art maintains an important position, both in terms of painting, music, sculpture, as well as through minor folk architecture. The latter encompasses numerous roadside chapels, figures and crosses. They form an important part of the Polish landscape through their richness of forms. They constitute an interesting component of it.

The region of Dębica is also dotted by numerous folk architecture and art works, which are of historic and monumental value. They are at the same time a witness of quite simple yet living and authentic piety of the inhabitants of the region of Dębica, being cared for not only by their owners and neighbours, but also by the commune authorities.

Among others, the publication of this album by the office of the communal government of Dębica is an expression of care for the maintenance, protection and upkeep of these sites. Each site is accompanied by a short note concerning its history, content, architectural value as well as a colour photograph of the site and details of its interior decoration.

What should one note when browsing this album?

I believe that the reader will certainly be charmed by the dedication and selection of the individual sites. Most of the sites are dedicated to the Holy Mother, the various secrets of Her person and life: 15 out of 32 sites. What is this a sign of?

Well, it is a sign that the religious affiliation of the inhabitants of the commune of Dębica focuses on Holy Mary, thus forming a part of the Marian dedication of Polish catholicism.

The second place is taken up by Saint John of Nepomuk. Four sites

zaufanie do opieki tego świętego i jemu powierzają troskę o owoce ich pracy na roli, o swoje domy i gospodarstwa. Święty Jan Nepomucen to przecież szczególny obrońca przed klęskami burz, huraganów i powodzi.

Trzy obiekty zadedykowano św. Stanisławowi Biskupowi i Męczennikowi – w tym kaplica w Pustyni, aż z połowy XVII wieku. Nic dziwnego, bo św. Stanisław jest głównym Patronem Polski oraz naszej Tarnowskiej Diecezji – urodził się na jej terenie – Szczepanowie.

Dwa obiekty – już młodsze z XX wieku, są dedykowane Panu Jezusowi Miłosiernemu, którego kult przeżywa obecnie wielki rozkwit. Pozostałe dedykowane są: Trójcy Świętej i Sercu Pana Jezusa oraz Sercu Matki Najświętszej. Warto również zwrócić uwagę na wiek obiektów: kaplica św. Stanisława Biskupa i Męczennika pochodzi z połowy XVII wieku, zaś większość z wieku XIX. Pozostałe z wieku XX.

Prawie wszystkie należą do cennych zabytków architektury i sztuki ludowej i są pod ochroną konserwatora zabytków.

Na pewno warto sięgnąć po ten nieduży ale cenny album. Warto się pochylić nad jego treścią wyrażoną tak w krótkich opisach oraz skupić uwagę na zdjęciach. Warto poznać bogactwo religijnej sztuki ludowej, która jest tak blisko nas a często jest nam nieznamna i przez to niedoceniana. Powinno się ją otoczyć jeszcze większą troską, szacunkiem i czcią, bo przecież jest dedykowana Bogu w Matce Jego Syna oraz w Jego świętych.

Władzom Gminy Dębica, szczególnie Wójtowi – Panu Stanisławowi Rokoszowi należy się uznanie i wdzięczność za tę piękną i pożyteczną inicjatywę opracowania i wydania niniejszego „Albumu”. Widać, że Pan Wójt, znany z wielu bardzo pożytecznych inicjatyw oraz inwestycji gospodarczych, kulturalnych, oświatowych i społecznych, podejmowanych dla swojej gminy, jest świadomy i osobiście przekonany, że „człowiek nie samym chlebem żyje”, lecz także wyższymi, duchowymi i religijnymi wartościami, dlatego także na nie pragnie zwrócić uwagę i okazać im troskę.

Oby w takim duchu została przyjęta i niniejsza publikacja.

Szczęść Boże.

Ksiądz Stanisław Fiołek

are dedicated to him. It is clear that the farmers of the region of Dębica particularly trust the care of this saint and bestow upon him the care for the fruit of their work, for their households and farms. Saint John of Nepomuk is, after all, a defender against the perils of storms, hurricanes and floods.

Three sites are dedicated to Saint Stanislaus of Szczepanów – including the chapel in Pustynia, dating back to halfway through the 17th century. It is not surprising, after all, St. Stanislaus is one of the main patron saints of Poland and our bishopric of Tarnów – he was born within its boundaries, in Szczepanów.

Two sites – younger ones, from the 20th century, are dedicated to the Lord Jesus Christ the Merciful, whose cult is currently blossoming.

The remaining sites are dedicated to the Holy Trinity and the Heart of Christ the Lord as well as the Heart of the Holy Mother. It is also worthwhile to mention the age of the sites: the chapel of St. Stanislaus of Szczepanów is from halfway through the 17th century, and most sites date from the 19th century. The remainder is from the 20th century.

Almost all of the sites are valuable monuments of folk architecture and art, and are protected by the monument caretaker's office.

It is definitely worthwhile to take a look at this small but valuable publication. It is worthwhile to study its contents, expressed in such concise descriptions, and focus one's attention on the photographs. It is worth it to get to know the richness of folk religious art, so close to us and often unknown, and hence, not credited as it should be. It should be taken care of better, respected and cherished, after all, it is dedicated to the Lord in the Mother of His Son and in His saints. Admiration and thanks are due to the government of the Commune of Dębica, in particular, its leader, wójt Stanisław Rokosz, for this beautiful and useful initiative of creating and publishing this album. It is clear that wójt Rokosz, known from his very many useful initiatives as well as economic, cultural, educational and social investments, undertaken for his commune, is aware and personally convinced that man does not live by bread alone, but that he requires higher, spiritual and religious values, and hence, that he also intends to hint at these and express care for them.

May this publication be received in this spirit as well. God Bless.

Father Stanisław Fiołek

Opracowaniem niniejszego informatora objęto zabytkowe kapliczki, kościoły, domy, zespoły pałacowo-parkowe, grodziska na terenie 19 sołectw Gminy Dębica, a także miejsca upamiętniające i promujące wiedzę historyczną o regionie. W granicach administracyjnych gminy istnieje duża różnorodność form kapliczek i krzyży przydrożnych, a częstość występowania uzależniona jest od lokalizacji na terenie gminy.

W południowej części Gminy zachowała się większa ilość obiektów zabytkowych sprzed II wojny światowej. Część tych obiektów przetrwała z nieznacznymi zmianami formy i wyposażenia do czasów obecnych. Część, ze względu na zniszczenia i uszkodzenia w okresie dwóch kolejnych wojen, została odbudowana lub odremontowana. Zabytkowe kapliczki stanowią ozdobę gminnego krajobrazu i odbicie twórczego ducha oraz artystycznych upodobań naszego ludu, a przede wszystkim są wyrazem wiary minionych pokoleń. Są to – jak ktoś pięknie powiedział – „modlitwy ludu wiernego rzezane w drzewie, kute w kamieniu lub przelane na płótno”.

Te obiekty kultu przy naszych polach, które w ciągu wieków stworzyła armia ludowych artystów, rzemieślników i majsterków, to świadectwo żarliwej wiary ludu naszej gminy z dalekiej i bliskiej przeszłości. Twórcy kapliczek traktowali swoją pracę jako „drogę do zbawienia”.

Motywy i intencje fundatorów wypływały zawsze z podłoża religijnego. Tworzyli oni na cześć Pana Boga, Matki Najświętszej i Świętych.

Budowano kapliczki, z których jedne były wyrazem indywidualnego, inne zbiorowego aktu wdzięczności – w podziękowanie za wysłuchanie próśb, za wyleczenie z choroby, za powrót z wojny, za uchronienie od zarazy, głodu czy innej klęski, za wybawienie z niebezpieczeństwa.

Kapliczki stanowiły też w przeszłości pewnego rodzaju katechizm, swoistą formę nauczania Kościoła, miały wpływ na kształtowanie się oblicza wspólnot mieszkających w danym przysiółku czy osadzie. Były czynnikiem kształtującym dzień powszedni tych, którzy gromadzili się przy nich tak w chwilach smutnych jak i radosnych. Odkrywanie i pochylanie głowy oraz żegnanie się i klękanie – te codziennie powtarzane wyrazy wiary i pobożności nie mogły nie wpływać na życie tych, którzy je wykonywali i w ich atmosferze

The study for this album concerned chapels being landmarks, old churches, houses, palaces and residences with parks, old fortifications in the area of the 19 administrative units of the commune of Dębica, as well as locations commemorating and promoting historical knowledge about the region. The administrative area of the commune includes a broad variety of forms of roadside chapels and crosses, and their numbers depend on the location in the commune.

The southern part of the commune of Dębica sees a larger number of monuments dated from before World War II surviving intact. Some of these sites have survived until present times with only minor changes to their form and equipment. A part of them, due to damage and destruction in course of two consecutive wars, was reconstructed or rebuilt. Historic chapels are an enrichment of the landscape of the commune and reflect the creative spirit and artistic longings of the people, but they are foremost an expression of the faith of generations past. They are – as someone put it beautifully – „prayers of a religious people cut in wood, chiselled in stone or put to canvas”.

These religious sites by our fields, which over the course of centuries were created by an army of folk artists, craftsmen and master workers, are a paragon of the fiery faith of the folk of our commune from the distant and near past. The chapel creators treated their work as a road towards salvation.

The prayers and intentions of the founders were always religious in nature. They created for the glory of the Lord, the Holy Mother and the Saints. Chapels were constructed, of which some were an expression of individual gratitude, while others of common thanks – as gratitude for hearing a plea, healing a disease, a return from war, protection from a plague, hunger or a different malady, for salvation from danger.

The chapels in the past also formed a sort of catechism, a sort of mode of teaching of the Church, they influenced the shaping of the communities living in a hamlet or village. They shaped the days of those who used to collect around them both in times of sadness as well as in times of joy. Uncovering and bowing the head, making the sign of the cross and kneeling – these expressions of faith and piety repeated every day necessarily influenced the lives of those that used them and in the atmosphere in which they were raised.

wzrastali. Dekorowanie ósrodków kultu zielenią i kwiatami, wicie wieńców i upinanie ich na facjatakach kapliczek, miało zawsze charakter radosnej czynności, a cóż dopiero mówić o śpiewaniu litanii i pieśni przy figurach Matki Bożej w maju.

Z niektórymi kapliczkami ludzie są tak zżyci jak ze swoimi domami, ze swoim polem i swoim dobytkiem. Wrosły one w organizm wioski, są związane z dziejami ludzi tam mieszkających, są dla nich oazami modlitwy i religijnego kultu, otaczane są miłością. Wiele z tych przydrożnych znaków chrześcijańskiej pobożności znika z naszego krajobrazu na skutek naturalnego zużycia. Dzieje się z nimi to samo co z człowiekiem, który pod brzemieniem lat pochyla się, więdnie i kurczy.

Chcemy, by dzięki temu opracowaniu pozostał ślad tego, co przez wiele pokoleń radowało oczy i serca ludu wiernego na naszych terenach, a co obecnie znika bezpowrotnie. Chcemy też zwrócić uwagę na obowiązek zachowania dla przyszłych pokoleń obiektów, którymi się szczycimy, które odzwierciedlają charakter naszego ludu, nadają swoisty urok naszemu krajobrazowi, a którym grożą całe zastępy wrogów: nie tylko deszcz, śniegi, mrozy, burze i czas, ale również największy niszczyciel – król spustoszenia – cywilizowany człowiek.

Ochrona tych cennych reliktyw ludowej kultury materialnej jest naszą powinnością nie tylko ze względu na ich wartości artystyczne, historyczne, estetyczne, ale przede wszystkim dydaktyczne i wychowawcze. Naszym obowiązkiem jest nie dopuścić do ogołocenia gminnego krajobrazu z tych pięknych dzieł sztuki, stanowiących również o turystycznej atrakcyjności tego regionu.

Wójt Gminy Dębica
Stanisław Rokosz

Decorating places of worship with plants and flowers, making wreaths and affixing them to the chapel faces was always a joyous activity, not to mention singing litanies and songs at Holy Mother figures in May.

People are so strongly bound to certain chapels as they are to their own houses, fields and goods. They have become one with the village, they are related to the lives of the people living there, for them they are oases of prayer and religious expression, and are cherished and loved. Many of these roadside signs of christian piety are disappearing from our landscape as a result of natural wear. They are as man who, under the burden of passing years, bends down, withers and contracts.

We want this study to create a trace of that, which for many generations brought joy to the eyes and hearts of a faithful people in our region, and what is now disappearing, never to return. We also want to hint at the duty to maintain, for future generations, sites that we are proud of, that reflect the spirit of our people, that provide our landscape with a unique charm, and which are threatened by a host of enemies: not only rain, snow, frost, storms and time, but also the greatest destroyer of all – the king of desolation – the modern man.

Protection of these valuable relics of material folk culture is our duty not only because of their artistic, historical, aesthetic values, but also because of their educational and paedagogic value. It is our duty not to let the landscape of the commune be stripped from these wonderful works of art, which also make our region attractive for visitors.

Mayor of the Dębica Municipality
Stanisław Rokosz

BRACIEJOWA

Wzgórze „Zamczysko”

Wzgórze „Zamczysko” to stanowisko archeologiczne, jednak historyczne wiadomości na jego temat są bardzo ubogie. Do XIII wieku znajdowała się tu wieża pełniąca funkcję strażnicy dla pobliskiego grodu Głodomank, położonego na mitycznej górze Okop. Wpisane do rejestru zabytków decyzją A-364 z dn. 08.11.1993r.

Góra Okop

W odległości 1 kilometra od centrum wsi w kierunku północno-wschodnim wznosi się „mityczna” góra Okop. Na jej szczycie, w zamierzchłych czasach znajdował się potężny gród, o którym Jan Długosz w swej „Liber beneficiorum” pisze: „Głodomank, miasto ongiś sławne, dziś wioska nieznaną”. Istnienie jej potwierdzają badania archeologów, którzy na terenie Braciejowej oraz okolicy odkryli znaleziska z epoki neolitu, brązu, żelaza i kultury przeworskiej, a więc od 200 r. p.n.e. do 400 r. naszej ery. Wpisane do rejestru zabytków decyzją A-686 z dnia 22.12.1971r.

Aleja Dębowa do folwarku „Berdech”

W przeszłości aleja dębowa wprowadzała do założenia folwarcznego, które w XIX w. należało do Raczyńskich z Zawady. Miejsce to może mieć dużo wcześniejszą tradycję, czego dowodem może być pomnikowy jesion ok. 300-letni – soliter. Hrabia Raczyński sprowadził z Niemiec do folwarku dla zarządzania należącym do niego fragmentem niegdysiejszej Puszczy Sandomierskiej Jana Bergera, który piastował stanowisko nadleśniczego. Z jego osobą związane są dwa wielkie nazwiska artystów polskich tj. Tadeusza Kantora i Krzysztofa Pendereckiego, dla których Jan Berger był pradiadkiem. Jego prochy spoczęły na cmentarzu w Gumniskach w roku 1885. Pod koniec XIX w. przyjeżdżała tu ówczesna bohema krakowska, m. in. Adam Asnyk i Jan Matejko.

W latach 1884-1893 w folwarku mieszkał pisarz Młodej Polski Ignacy Maciejowski, pseud. Sewer. Powstały tu nowele: Kasia,

BRACIEJOWA

The ‚Castle’ (Pl. Zamczysko)

The ‚Castle’ (Pl. Zamczysko) hill is an archaeological site, however, historical knowledge about it is very scarce. Until the 13th century, it hosted a tower acting as a guard post for the nearby castle of Głodomank, located on the mythical mountain of Okop. Entered into the register of monuments by decree no. A-364 of 08.11.1993.

Mount Okop

At a distance of one kilometre from the centre of the village to the north-eastern direction rises the „mythical” mount Okop. At its top in times long gone there was located a powerful castle, of which Jan Długosz (or Johannes Longinus) wrote in his „Liber beneficiorum”: „Głodomank, a city once famous, today a village forgotten”. Its existence is confirmed through research of archaeologists who have discovered in Braciejowa and in its surroundings sites from the neolithic period, the bronze age, the iron age and the Przeworsk culture, meaning, from the years 200 B. C. to 400 A. D. Entered into the register of monuments by decree no. A-686 of 22.12.1971.

The Oak Alley to the „Berdech”

The Oak Alley to the „Berdech” farm site. In the past, the oak alley was a way to the farm site, which belonged in the 19th century to the Raczyński family of Zawada. The site may have a tradition from long before then, as may be proven by a monumental, approx. 300 year old solitary ash. Count Raczyński had called upon Jan Berger of Germany to manage the site and the portion of the Sandomierz Wilderness that belonged to him; Jan Berger was appointed chief forest district inspector. The names of two grand Polish artists are related to his, namely those of the painter and theatre man Tadeusz Kantor and the composer Krzysztof Penderecki, to whom Jan Berger was great grandfather. His ashes were buried at the cemetery in Gumniska in the year 1885. Towards the end of the 19th century, contemporary independent

Braciejowa: „Zamczysko”, „Okop” / The ‚Castle’ (Pl. Zamczysko)

Aleja Dębowa do folwarku „Berdech” / The Oak Alley to the „Berdech”

300 letni jesion - Soliter / 300 year old solitary ash

Rodzina Czarneckich na Berdechu około 1905 roku

Portret Ignacego Maciejowskiego (Sewera) powieściopisarza namalowany przez J. Malczewskiego, wł. Muzeum Narodowe w Krakowie

Ścieżka przed chatą, Hanka, Zalotnica, w których autor przedstawił problematykę wiejską, biorąc za materiał do swych opowiadań autentyczne wypadki jakie miały miejsce we wsiach z najbliższego sąsiedztwa. W latach 1905-1918 funkcje leśniczego na Berdechu pełnił Stanisław Czarnecki. W czasie II wojny światowej we dworze mieściła się siedziba II zgrupowania AK; w 1944 r. dwór spłonął. Obecnie aleja dębowa tu i ówdzie jest przerzedzona ubytkami pojedynczych drzew, ale na znacznym odcinku nadal zachowuje układ alei z dorodnymi okazami drzew.

artists used to visit here, among them i. e. the poet Adam Asnyk and the painter Jan Matejko. In the years 1884-1893, writer of Young Poland, one Ignacy Maciejowski, pen name Sewer, lived at the farm. It is here where the novellas *Kasia* (Catherine), *Ścieżka przed chatą* (The path before the hut), *Hanka* (Hanna) and *Zalotnica* (The flirtatious woman) were written, in which the author deals with issues of country life, taking as the material for his writings authentic events that took place in the nearby villages. In the years 1905-1918, the post of general forest inspector in Berdech was filled by Stanisław Czarnecki. During World War II, the good was the seat of the second grouping of the Polish Home Army; in the year 1944, the house perished in a fire. Currently the oak alley misses certain trees here and there, however, a major part of it maintains its alley form, being made up of exceptional specimens.

Jan i Józefa Bergerowie z dziećmi, przed 1880; za ojcem stoi Józef (dziadek Tadeusza Kantora); obok matki siedzą od lewej Roman i Robert (dziadek K. Pendereckiego); wł. pryw. Kraków

Kapliczka / Chapel

Kapliczka - wnętrze / Chapel

Kapliczka murowana (domkowa) z figurą N.M.P. Niepokalanie Poczętej

Kapliczka jest zlokalizowana po lewej stronie drogi z Braciejowej do Gumnisk na koronie skarpy. Czas powstania: 1843 r. Pokryta jest dachówką ceramiczną.

Remonty i przebudowy:

1932 r. – zmieniono dach na prosty, kryty blachą, otynkowano i pobielono ściany.

1975 r. – zostały wykonane drobne naprawy.

2000-2002 – kapitalny remont kapliczki (zabezpieczenie ścian klamrami, wymiana tynków, stolarki okiennej i drzwiowej, wykonanie fundamentów, konserwacją objęto drewniany ołtarz i figurę N.M.P.). Kapliczka została poświęcona w dniu 16.10.2001 r. na pamiątkę 24 rocznicy pontyfikatu Papieża Jana Pawła II.

Pomnik upamiętniający poległych partyzantów Armii Krajowej-Polana „Kałużówka”

W lasach braciejowskich w czasie wojny stacjonowali partyzanci II Zgrupowania 5-PSK AK. Na polanie Kałużówka w sierpniu 1944 r. stoczyli największą bitwę w południowo-wschodniej Polsce. W 1984 r. postawiono pomnik, przy którym odbywają się uroczystości patriotyczno-religijne. Pomnik składa się z postumentu i obelisku – głazu kamiennego w formie tablicy z nazwiskami poległych, górą zwieńczone z krzyża i tarczy, wieniec laurowy z monogramem „AK”; obok stoi metalowy krzyż. Kwarta z kompozycją pomnikową posiada wartość kulturowo-historyczną jako obiekt pamięci narodowej.

Brick (house-style) chapel with a figure of the Holy Mother gurą N.M.P. of Immaculate Conception

Brick (house-style) chapel with a figure of the Holy Mother gurą N.M.P. of Immaculate Conception located on the left side of the road from Braciejowa to Gumniska on the crown of the escarpment. Construction time: 1843. It is covered with ceramic roof tiles.

Refurbishments and reconstructions:

1932 – roof changed to a simple, sheet-covered form, chapel was plastered and walls were painted white.

1975 – minor repairs were carried out.

2000-2002 – general refurbishment of the chapel (walls were secured by clamps, plaster was renewed, as was the woodwork and door accessories, execution of foundations, maintenance was carried out on the wooden altar and the Holy Mother figure). The chapel was dedicated on 16.10.2001. to commemorate the 24th anniversary of the rule of Pope John Paul II.

A monument to the fallen partisans of the Polish Home Army-the „Kałużówka” meadow

The forests of Braciejowa were home during the Second World War to partisans of the 2nd grouping of the fifth mounted cavalry regiment of the Polish Home Army. The meadow of Kałużówka was in August of 1944 the toughest battle of south-eastern Poland. In the year 1984, a monument was erected here, which sees patriotic and religious events. The monument is composed of a base and an obelisk - a stone in the form of a table with names of the dead, crowned by a cross and a shield, a laurel wreath with the letters „AK” (standing for the Polish name of the Home Army - Armia Krajowa); beside it stands a metal cross. The site, with its monument, is of cultural and historic value as a site of national remembrance.

← Pomnik upamiętniający poległych partyzantów Armii Krajowej-Polana „Kałużówka”
/ A monument to the fallen partisans of the Polish Home Army-the „Kałużówka” meadow

BRZEŹNICA

Cmentarzisko kurhanowe „Borek”

W lesie o nazwie „Borek” zlokalizowany jest rezerwat archeologiczny – cmentarzisko kurhanowe z XI-XII wieku. Z istniejących pierwotnie 21 kurhanów obecnie pozostało ok. 12 kopców. Wpisane do rejestru zabytków decyzją A-19 z dnia 07.09.1976r.

Kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela w Brzeźnicy

Tradycja miejsca na którym wybudowano kościół, może sięgać XI-XII w. Murowany kościół poprzedzał drewniany kościółek pod tym samym wezwaniem, prawdopodobnie fundacji Ligęzów, rozebrany po powstaniu nowej świątyni. Murowany kościół wzniesiony w stylu neogotyckim w latach 1905-1906 r. wg projektu znanego architekta krakowskiego Sławomira Odrzywolskiego. Poświęcony w 1907 r. przez biskupa L. Wałęgę. Neogotycki charakter budowli podkreśla wyposażenie wnętrza wzbogacone pojedynczymi obiektami z okresu renesansu i baroku. Polichromia wnętrza z 1936 r., a cenniejsze zabytki to: ołtarz boczny rokokowy z połowy XVIII wieku – w nim figura ukrzyżowanego Jezusa Chrystusa, obrazy barokowe z XVIII wieku: św. Stanisława Bpa. i św. Jana Chrzciciela oraz chrzcielnica drewniana z XVIII wieku. Wnętrze kościoła wpisane do rejestru zabytków pod nr B-303 decyzją z dnia 02.09.2009 r. Kościół wpisany w rejestrze zabytków decyzją A-107 z dnia 07.12.2004r. Dzięki dotacjom uzyskiwanym m.in od: Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Marszałka Województwa Podkarpackiego, Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Gminy Dębica prowadzone są prace konserwatorskie i renowacyjne tej zabytkowej świątyni.

BRZEŹNICA

An archaeological reserve is located in the wood named „Borek”

An archaeological reserve is located in the wood named „Borek” (Polish for little forest) – a kurgan or tumulus site from the 11th-12th centuries. Of the original 21 tumuli, approx. 12 mounds remain until today. Entered into the register of monuments by decree no. A-19 of 07.09.1976.

Parish church of St. John the Baptist in Brzeźnica

The tradition of the location, where the church was constructed, could date back to the 11th-12th centuries. The masonry church was preceded by a small wooden church dedicated to the same saint, most probably founded by the Ligęza family, and dismantled after the new one was erected. The masonry church was constructed in the neo-gothic style in the years 1905-1906 according to the design of known Kraków architect, Sławomir Odrzywolski. Dedicated in the year 1907 by bishop L. Wałęga. The neo-gothic character of the structure is underscored by its interior decorations, enriched by individual items from the renaissance and baroque periods. Interior polychromy stems from the year 1936, and the more valuable historic monuments are: the rococo altar from halfway through the 18th century – with a figure of crucified Jesus Christ; baroque paintings from the 18th century: of St. Stanislaus of Szczepanów and St. John the Baptist, as well as a wooden baptismal font from the 18th century. The interior of the church was entered into the monument register under no. B-303 by decree of 02.09.2009. The church was entered into the monument register by decree A-107 of 07.12.2004. Thanks to funding obtained i. e. from the Polish Minister of Culture and National Heritage, the Marshall of the Subcarpathian Voivodeship, from the Subcarpathian Voivodeship Monument Caretaker and the Commune of Dębica, maintenance and refurbishment work is continuing at this historic site.

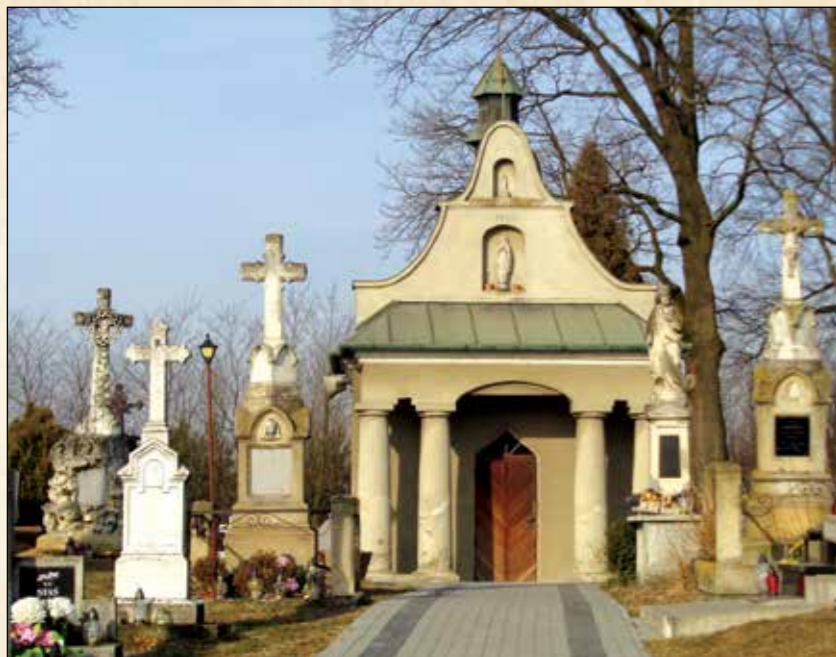
Borek w Brzeźnicy cmentarzisko kurhanowe / An archaeological reserve is located in the wood named „Borek”

Brzeźnica - Kościół parafialny / Parish church

Brzeźnica - Kościół parafialny / Parish church

Brzeźnica - cmentarz / Cemetery of Brzeźnica

Brzeźnica z lotu ptaka / Brzeźnica

Brzeźnica - Most / Steel railway bridge

Brzeźnica - Kapliczka przydrożna / Roadside chapel

Cmentarz wraz z kaplicą cmentarną w Brzeźnicy

Cmentarz posiada tradycję z pocz. XIX wieku. Wokół kaplicy zgrupowane są kamienne nagrobki z 2 poł. XIX i pocz. XX wieku z rzeźbiarskimi przedstawieniami związanymi z tematyką przemijania, tablice inskrypcyjne upamiętniające osoby zasłużone dla lokalnego środowiska. Ogólnie stan zachowania najstarszej części cmentarza jest dobry. W nowej części cmentarza znajduje się m.in. pomnik mauzoleum; umieszczono w nim urny z ziemią z 14 pól bitewnych świata, pod którym corocznie 11 listopada odbywają się uroczystości patriotyczne.

Kaplica cmentarna została wybudowana w połowie XIX wieku. W 1982 r. wykonany był jej remont. Zaskakuje pięknem, wdziękiem i powagą, zachowaną pomimo lekkości architektury. Zniszczone sklepienie wewnątrz zachowało ślad polichromii, z czytelnymi jeszcze przedstawieniami św. Heleny i św. Antoniego z Dzieciątkiem. Ściany wzbogacono wnękami zamkniętymi półkoliście. Polichromia ścienna w kaplicy oraz 18 pomników nagrobnych z terenu cmentarza, wpisane do rejestru zabytków ruchomych pod nr B-677 decyzją z dnia 04.09.2014 r. Kaplica wpisana do rejestru zabytków nieruchomości pod nr A-1313 decyzją z dnia 10.02.2015 r.

Kolejowy most stalowy nad Wielopolką

Wybudowany w latach 80. XIX w., kiedy powstała linia kolejowa z Dębicy do Tarnobrzega. Most jest przykładem, jak na ówczesne czasy, nowoczesnej konstrukcji i budowli inżynierskiej. Obiekt jest zabytkiem techniki.

Kapliczka przydrożna (domkowa)

Kapliczka przydrożna (domkowa) z 1950r. położona przy drodze II Ringu w Brzeźnicy-Wielonczu. Wybudowana na wzór kościoła drewnianego. Stylowo nawiązuje do sakralnego budownictwa drewnianego, powszechnie spotykanego na wiejskich terenach Podkarpacia.

Cemetery of Brzeźnica, together with the cemetery chapel

The tradition of the cemetery can be traced back to the beginning of the 19th century. Around the chapel are stone headstones from the second half of the 19th and the beginning of the 20th century, with sculptural depictions related to topics concerning passing away, inscription tables commemorating persons that were of service to the local community. In general, the condition of the oldest part of the cemetery is good. The new part of the cemetery holds, among others, a mausoleum monument; it hosts urns with soil from fourteen battlegrounds across the world, seeing annual patriotic celebrations on November 11th.

The cemetery chapel was built halfway through the 19th century. In the year 1982, it was refurbished. It surprises with its beauty, charm and elegance, maintained despite its architectural lightness. The damaged vaulted ceiling maintains a trace of the polychromy, with still discernible images of St. Helena and St. Anthony with the Child. The walls were decorated with niches crowned by semicircles. Wall polychromy at the chapel and 18 monumental gravestones from the cemetery were entered into the register of mobile monuments under number B-677 by a decree of 04.09.2014.

Steel railway bridge over the Wielopolka river

Constructed in the 1880s, when the railway line from Dębica to Tarnobrzeg was constructed. The bridge, in its time, was a paragon of an engineering structure designed in an innovative manner. It is a technical historical monument.

Roadside (house style) chapel

From the year 1950, located at the second ring road in Brzeźnica-Wielonczu. Constructed to resemble a wooden church. Its style hints at wooden religious architecture, commonly seen in the countryside in Subcarpathia.

Park dworski „GÓRZYŻNA”

Usytuowany przy drodze z Braciejowej do Głobikowej, po jej południowej stronie, z wjazdem przy krzyżu przydrożnym; wjazd aleją ze starodrzewem. Park dworski jest pozostałością po dawnym założeniu dworskim o staropolskiej tradycji, które w XIX w. należało do właścicieli Zawady Raczyńskich, pod k. XIX w. do Łobażewskich, następnie do Padlewiczów, Sandruszków, a od 1920 do 1945 roku było w posiadaniu Stanisława Mączki. W poł. XIX w. rozległy zespół dworski złożony z zabudowy drewnianej skoncentrowany był wokół prostokątnego dziedzińca. Park był swobodnie komponowany, na wzór ogrodów romantycznych. Po II wojnie światowej założenie użytkowane przez miejscowe Państwowe Gospodarstwo Rolne (PGR) popadało stopniowo w ruinę; aktualnie jest opuszczone. Obecny park

Park dworski „GÓRZYŻNA” / The Górzyżna residence park

The Górzyżna residence park

The Górzyżna residence park is located at the road from Braciejowa to Głobikowa, on its south side, with an entrance by the roadside cross; one drives in along an alley planted with old trees. The palace park is what remains from an old traditional Polish residence, which in the 19th century belonged to the Raczyński family, owners of Zawada, and towards the end of the 19th century, to the Łobażewski family, subsequently to the Padlewicz family, the Sandruszko family, and between the years 1920 and 1945 it was owned by Stanisław Mączka. Halfway through the 19th century, the extant residential site, composed of wooden buildings, was focused around a rectangular central square. The park was freely designed and was modelled on gardens of the romance period. After World War II, the site was used by the

podworski ma charakter krajobrazowy. Ze względu na położenie prezentuje wyjątkowe walory krajobrazowe z rozległym i malowniczym widokiem w kierunku Pogórza Ciężkowickiego i Strzyżowskiego. Zieleń parkowa, z okazami wiekowych drzew jest jeszcze w dość dobrym stanie, ale wymaga pilnej, specjalistycznej pielęgnacji. Wpisany do rejestru zabytków decyzją A-258 z dnia 16.09.1985 r.

Kapliczka murowana (domkowa)

Z oleodrukami Serca Jezusa i Serca N.M.P., zlokalizowana przy drodze lokalnej do Głobikówki, pod grabem. Powstała w I połowie XIX wieku. Kapliczka murowana, tynkowana, na rzucie prostokąta, przykryta dwuspadowym daszkiem.

Kapliczka murowana (domkowa) z oleodrukami Serca Jezusa i Serca N.M.P. / Brick (house style) chapel

local state agricultural farm, and gradually fell into ruin. It is currently abandoned. The present remaining park is a landscape park by type. Thanks to its location, it has unique sightseeing advantages, with a broad and picturesque view towards the hills of Ciężkowice and Strzyżów. The park, with century-old trees, remains in fairly good condition, but it urgently requires specialist care. Entered into the register of monuments by decree no. A-258 of 16.09.1985.

Brick (house style) chapel

Brick (house style) chapel with oil prints of the Heart of Christ and the Heart of the Holy Mother, located at a local road leading to Głobikówka, under an hornbeam. It was constructed in the first half of the 19th century. Masonry, plastered chapel, rectangular by design, topped with a gable roof.

Kapliczka murowana (słupowa) w Głobikowej z figurką Św. Jana Nepomucena / Brick (house style) chapel

Kapliczka murowana (domkowa) z obrazem Matki Bożej Nieustającej Pomocy
/ Brick (house style) chapel

Krzyż przydrożny przy parku dworskim „Górzyszna” / Roadside cross

Kapliczka murowana (słupowa)

W Głobikowej, przysiółek Kamieniec z drewnianą figurką Św. Jana Nepomucena. Zlokalizowana po prawej stronie drogi do Braciejowej obok ogrodzenia przekaźnika TV. Została wybudowana w 1930 r. odremontowana w 1975 r. i otynkowana przez pracowników budujących stację przekaźnikową. Budowla dwustopniowa, na rzucie kwadratu. Figurka uszkodzona podczas działań wojennych (odstrzelona głowa). Po 1945 r., ludowy rzeźbiarz pan Józef Rzeczycki uzupełnił rzeźbę o brakujący element.

Kapliczka murowana (domkowa)

Z obrazem Matki Bożej Nieustającej Pomocy zlokalizowana przy drodze gruntowej do Głobikówki. Wybudowana w II połowie XIX wieku znajdująca się na działce ewidencyjnej nr 67/4. Na tynku umieszczona data 1930 upamiętniająca budowę kapliczki.

Krzyż przydrożny

Przy parku dworskim „Górzyszna”, stoi przy drodze z Braciejowej do Głobikowej, po jej południowej stronie, przy wjeździe aleją ze starodrzewem. Krzyż usytuowany jest przy dawnym założeniu dworsko-parkowym, które przed II wojną należało do Stanisława Mączki. Krzyż jest drewniany, o prostych belkach ramion pomalowanych brązową farbą olejną; na ich skrzyżowaniu umocowany odlew z przedstawieniem figury Chrystusa Ukrzyżowanego, stylistyką nawiązujący do neobaroku. Posiada wartość religijno-kulturową; upamiętnia dawne miejsce ziemiańskiego siedliska, przy których wjeździe, prawie powszechnie, stawiano kapliczki lub krzyże.

Brick (house style) chapel

Brick (pillar style) chapel in Głobikowa, in the hamlet of Kamieniec, with a wooden figure of St. John of Nepomuk. Located on the right side of the road to Braciejowa beside the fence around the TV transmitter tower. Constructed in the year 1930, refurbished in the year 1975 and plastered by workers constructing the transmitter station. A two-storey structure, square in form. The figure was damaged during the war (head shot away). After the year 1945, folk sculptor, one Józef Rzeczycki, repaired the sculpture by replacing the missing part.

Masonry (house style) chapel

Masonry (house style) chapel with a painting of the Holy Mother of Eternal Help, located at an unpaved road towards Głobikówka. Constructed in the second half of the 19th century, located at registered plot no. 67/4. The plaster bears the year number 1930 commemorating the chapel's construction.

Roadside cross

Roadside cross at the „Górzyszna” residential park, stands by the road from Braciejowa to Głobikowa, on its southern side, at the entry along the alley with old trees. The cross is located by an old residential and park site, which belonged to Stanisław Mączka before World War II. The cross is wooden, with straight arm beams coated with brown oil paint; at their intersection, there is a cast figure of Christ Crucified, its style reminiscent of neo-baroque. It has religious and cultural significance; it commemorates a place where a local lord had his seat, with the building of chapels or crosses at entrances to such sites being almost commonplace.

Kościelisko

Miejsce po kościele o tradycji staropolskiej, zlokalizowane jest na wzniesieniu powyżej obecnego murowanego kościoła parafialnego. Wcześniej, drewniany kościół z XVIII wieku został spalony w 1944 r. wraz z całym wyposażeniem. Przetrwwały ślady po schodach, niegdyś prowadzących od drogi na plac kościelny. Powyżej stoi murowana dzwonnica.

Kościelisko / Church site

Church site

Church site - traditional Polish ruined church site, located on a hill above the current brick parish church. The earlier wooden church from the 18th century was burned down in 1944 together with all its internal assets. Traces of steps remain, which used to lead from the road to the churchyard. A little higher stands a masonry bell tower.

Kapliczka Podworska murowana (słupowa) / Masonry residential site chapel (pillar style)

Kapliczka Podworska murowana (słupowa)

Kapliczka Podworska murowana (słupowa), wewnątrz z drewnianą figurą Św. Jana Nepomucena znajdująca się na parceli pani Wandy Cabaj nr 155. Powstała w połowie XIX w., przebudowana w 1980 r.

Kapliczka murowana (słupowa) / Masonry (pillar style)

Masonry residential site chapel (pillar style)

Masonry residential site chapel (pillar style), housing a wooden figure of St. John of Nepomuk, located on the plot of Mrs Wanda Cabaj, no. 155. Constructed halfway through the 19th century, reconstructed in the year 1980.

Kapliczka murowana (słupowa)

Kapliczka murowana (słupowa) z figurką Matki Bożej Różańcowej znajdująca się na posesji nr 81A. Powstała na początku XX w. W 1945 r. żołnierz radziecki schronił się w kapliczce, co stało się powodem ostrzelania obiektu przez Niemców.

Kaplica mszalna

Murowana z figurą N.M.P. Niepokalanie Poczętej w Gumniskach przysiółek Kopaliny z ołtarzykiem z drewnianymi rzeźbami. Powstała w 1939 r. na działce ewidencyjnej nr 274/1. Wybudowana z intencji za szczęśliwy powrót z USA w 1931 r. Służyła jako kaplica mszalna, obecnie zamknięta i nie używana do tych celów.

Kaplica mszalna / Masonry mass chapel

Masonry (pillar style)

Masonry (pillar style) chapel with a Holy Mother of the Rosary figure, found on plot no. 81A. Constructed in the beginning of the 20th century. In the year 1945, a Soviet soldier found shelter in the chapel, which was the cause for Germans shooting the chapel up.

Masonry mass chapel

Masonry mass chapel with a figure of the Holy Mother of the Immaculate Conception in Gumniska, hamlet of Kopaliny, with an altar with wooden sculptures. Constructed in the year 1939 on registered plot no. 274/1. Constructed for the intention of a happy return from the United States in the year 1931. It served as a mass chapel, currently it is closed and not used for this purpose.

Kaplica mszalna - wewnątrz / Masonry mass chapel

KĘDZIERZ – KOZŁÓW

Krzyż przydrożny w Kędzierzu

Stoi przy skrzyżowaniu dróg lokalnych. Krzyż metalowy stoi na niewielkich rozmiarów powierzchni. Umocowany jest w betonowym fundamencie, belki posiadają zakończenia trójlistnie a na ich skrzyżowaniu odlew figury Chrystusa Ukrzyżowanego; górą metalowa osłona o arkadowym łuku i ząbkowanym obrzeżu, dołem umocowana arkadkowa kapliczka, konstrukcji metalowej, przeszklona, z figurą Matki Bożej. Obiekt posiada wartość religijno-kulturową; świadczy o ciągłości tradycji kultu religijnego w lokalnym środowisku.

Krzyż przydrożny w Kozłowie

Zlokalizowany w narożu z boczną drogą, na wzniesieniu skarpy. Na pocz. XX w. pierwszy krzyż drewniany postawili właściciele działki, Kitrysowie; zniszczony krzyż w 2 poł. XX w. wymienili na obecny, potomkowie Kitrysów - Teresa i Jan. Krzyż łaćski posiada belki zakończone trójlistnie; na ich skrzyżowaniu jest metalowa tabliczka prostokątna o ściętych narożach, z figurą Chrystusa Ukrzyżowanego (odlew) i rozchodzące się promienie wykonane z prętów. Przy krzyżu rośnie kasztan.

Krzyż przydrożny w Kędzierzu / The roadside cross in Kędzierz

KĘDZIERZ – KOZŁÓW

The roadside cross in Kędzierz

The roadside cross in Kędzierz stands at an intersection of local roads. The metal cross takes up a small space. It stands in a concrete foundation, the beams end in three-way splits, and at the intersection there is a cast figure of Christ Crucified; the top has a metal cover with an arch and a toothed edge, the bottom hosts an arched chapel in metal, with a glass window with a figure of the Holy Mother. The site is of religious and cultural significance; it is a sign of the permanence of religious tradition in the local community.

The roadside cross in Kozłowie

The roadside cross in Kozłowie, located at a corner with a side road on an elevation of an escarpment. In the beginning of the 20th century, the first wooden cross was installed by the plot owners, the Kitrys family; the damaged cross was replaced with a new one in the second half of the 20th century by descendants of the Kitrys family - Teresa and Jan. The Latin cross has crossbeams with three-way ends; at the intersection there is a rectangular metal plate with bevelled corners, with a figure of Christ Crucified (cast) and rays spreading out, made of rods. There is a chestnut tree growing by the cross.

Krzyż przydrożny w Kozłowie / The roadside cross in Kozłowie

LATOSZYN

Latoszyn Zdrój

Latoszyn, to jedna z najstarszych wsi gminy Dębica, leżąca w bezpośrednim sąsiedztwie miasta, przy trasie E 40. Istniała już w XII w., a jej pierwszym właścicielem był Teodor Gryfita, wojewoda krakowski. Z tej wsi, skąd wywodzili się współwłaściciele Dębicy, pochodził jeden z najwybitniejszych reprezentantów rodu, profesor i sześciokrotny rektor Akademii Krakowskiej – Jan z Latoszyna. Latoszyn od wieków słynął ze znakomitych wód leczniczych wypływających u podnóża wzniesienia Palana Gera (Spalona Góra). Lecznicze źródła uczyniły z Latoszyna w XVII w. znane kąpielisko. W wieku XIX hrabia Morski założył tu Zakład Zdrojowo-Kąpielowy tzw. „Latoszyńskie Łazienki”, a wieś słynęła z niekonwencjonalnych metod leczenia chorób (stawów, kości, chorób skórnych: grzybicy, łuszczycy, chorób kobiecych, paraliżów i niedowładów a nawet otyłości). Uprawiane tu z dobrym

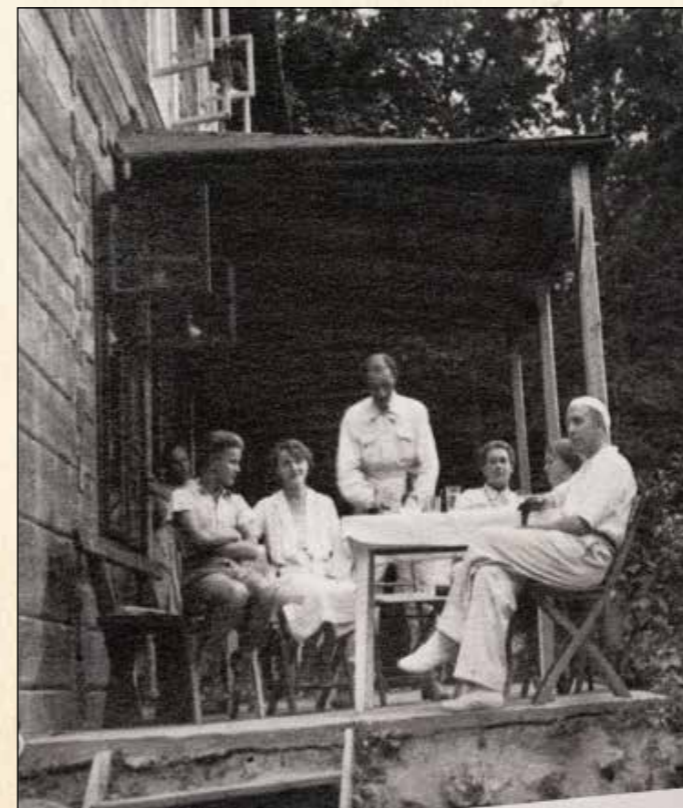
Latoszyńskie Łazienki

LATOSZYN

Latoszyn Zdrój

Latoszyn Zdrój - Latoszyn is one of the oldest villages of the Commune of Dębica, located directly by the town at transport route E40. It already existed in the 12th century, its first owner was one Teodor Gryfita, a voivode of Kraków. In this village, which was home to co-owners of Dębica, was born one of the most distinguished members of the family, a professor and six times chancellor of the Academy Of Kraków – Jan of Latoszyn. Latoszyn was famed for centuries for its outstanding healing springs flowing from the foothills of the Palana Gera hill (Scorched Mountain). The healing springs made Latoszyna a resort in the 17th century. In the 19th century, count Morski founded here the Zakład Zdrojowo-Kąpielowy (Polish for Spring Water and Bathing Institute), referred to as the Łazienki of Latoszyn (Pl. Latoszyńskie Łazienki), and the village was famed for its uncom-

skutkiem przyrodolecznictwo stało się przedmiotem dociekań dr Zieleniewskiego już w pamiętnym z Powstania Styczniowego roku 1863, a prof. Szajnocha poświęcił Latoszynowi słynną rozprawę w dziele „Źródła mineralne w Galicji”. Z tych czasów pochodzą pierwsze specjalistyczne badania i chemiczne analizy, dokonane przez tarnowskiego aptekarza Reida. Zakład ten został zniszczony przez huragan i pożar w XIX stuleciu. Na miejscu starego zakładu w 1932 roku wybudowano nowoczesnie urządzone łazienki, pensjonaty, karczmę. Do zakładu zjeżdżali kuracjusze z kraju i zagranicy, stawiając go ponad Krynicy i Szczawnicę. Podczas II wojny światowej ten tętniący życiem ośrodek został prawie całkowicie zniszczony i tylko mieszkańcy okolic korzystali, jak w dawnych wiekach z cudownej wody, leczącej wszelkie schorzenia. Dziś władze Gminy Dębica za główny cel postawiły sobie przywrócenie tego magicznego miejsca do jego dawnej świetności.

Latoszyn - kuracjusze

mon methods of healing of diseases (of the joints, bones, diseases of the skin: fungal infections, psoriasis, gynaecological diseases, paralysis, and even obesity). The natural healing techniques successfully implemented here became a topic of study by one dr Zieleniewskie in the year 1863, the year of the January Uprising, and prof. Szajnocha devoted a famed article to Latoszyno in his work Źródła mineralne w Galicji (The mineral water springs of Galicia). The first specialist research and chemical analyses stem from this time, as performed by one Reid, a pharmacist from the city of Tarnów. The institute was destroyed by a hurricane and fire in the 19th century. On the site of the old institute, in the year 1932 modern bath houses, pensions and an inn were built. Patients from Poland and from abroad would come to this institute, ranking it higher than the famed Polish resorts of Krynica and Szczawnica. During World War II, this lively institute was almost completely destroyed, with only the local inhabitants making use of the miraculous water, curing all diseases, as it was in times long gone. Today the local government of the Commune of Dębica decided that their main goal is to restore the past glory to this magical site.

Kapliczka murowana domkowa w Latoszynie / Brick (house style) chapel

Kapliczka murowana (domkowa)

Z cegły, zlokalizowana na byłym cmentarzu cholerycznym, w pobliżu lasu. Powstała w połowie XIX w., zburzona w 1944 r., odbudowana w 1982 r. Nad wejściem Kapliczki umieszczona jest czarna tabliczka z tekstem:

**„TU SPOCZYWAJĄ MIESZKAŃCY
LATOSZYNA I PODGRODZIA
OFIARY EPIDEMII CHOLERY
Z POŁOWY XIX w. ŚWIATŁOŚĆ
WIECZNA NIECHAJ
IM ŚWIECI”**

Zburzona kaplica w 1944 roku została odbudowana w 1982 roku staraniem Kozioła Bronisława.

Kapliczka murowana domkowa - wnętrze
/ Brick (house style) chapel - interior

Brick (house style) chapel

Located on the site of the former cemetery for victims of cholera, close to the woods. Constructed halfway through the 19th century, torn down in the year 1944 and reconstructed in the year 1982. Above the entrance to the chapel one finds a black plate with the following inscription (translated):

**„HERE REST INHABITANTS
OF LATOSZYN AND PODGRODZIE
VICTIMS OF THE CHOLERA EPIDEMIC
FROM HALFWAY THROUGH
THE 19TH CENTURY.
MAY LIGHT ETERNAL SHINE
FOR THEM”**

The chapel torn down in the year 1944 was reconstructed in the year 1982 by effort of Bronisław Kozioł.

Kapliczka murowana domkowa / Brick (house style) chapel

Kapliczka murowana (słupowa)

Z drewnianą figurką Św. Jana Nepomucena. Zlokalizowana po północnej stronie drogi krajowej E-4, na działce ewidencyjnej 218. Stoi przy rzece na lewym brzegu Ostrej. Wewnątrz umieszczona jest drewniana figura świętego-orędownika chroniącego od powodzi w tradycji barokowej. Powstała w połowie XIX w. przebudowana w 1978 r.

Kapliczka murowana (domkowa)

Powstała w 1910 r. Zlokalizowana na granicy Dębicy, Latoszyna i Gumnisk przy drodze gruntowej. Wystawili ją Jan i Marianna Pankowie z intencji dziękczynnej za urodzenie córki Jadwigi. W środku kapliczki znajdowała się figura Matki Bożej z Dzieciątkiem, która na prośbę wnuków została przekazana do kościoła p.w. Matki Bożej Anielskiej w Dębicy, pod warunkiem wykonania replikacji. Kopię przeniesiono do kapliczki 15 sierpnia 1982 r. Matka Boska trzyma na lewej ręce Dzieciątko Jezus, stoi na globie ziemskim i depta głowę smoka trzymającego w paszczyce jabłko, a pod stopami widoczny sierp księżycy.

Krzyż przydrożny

Zlokalizowany przy drodze prowadzącej z Gumnisk, w sąsiedztwie kapliczki kubaturowej przy ul. Gajowej 725. Krzyż z umocowaną starą figurą Ukrzyżowanego Jezusa Chrystusa, stoi na kopcu pod starą lipą o bardzo rozłożystej koronie. Miejsce, wraz z krzyżem posiada starą tradycję, czego dowodem jest kilkunastoletnia lipa oraz powstała w pobliżu w 1910 r. kapliczka kubaturowa. Starszy, drewniany krzyż wymieniono na trwalszy, betonowy. Obiekt posiada wartość religijno-kulturową; świadczy o ciągłości tradycji kultu religijnego w lokalnym środowisku.

Krzyż przydrożny / Roadside cross

Masonry (pillar style) chapel

Masonry (pillar style) chapel with a wooden figure of St. John of Nepomuk. Located on the north side of road E4, on plot no. 218. Stands at the river, on the left bank of the Ostra. Inside there is a wooden figure of the saint messenger, protecting against floods, in baroque traditional style. Constructed halfway through the 19th century, reconstructed in the year 1978.

The masonry (house style) chapel

The masonry (house style) chapel was constructed in the year 1910. It is located at the border between Dębica, Latoszyn and Gumniska at an unpaved road. It was constructed by Jan and Marianna Panek in gratitude for the birth of their daughter Jadwiga. Inside the chapel there was a figure of the Holy Mother with the Child, which, upon a request of the grandchildren, was transferred to the church of Holy Mother Angelica in Dębica, on condition of creation of a replica. The replica was transferred to the chapel on August 15th, 1982. The Holy Mother holds in her left hand baby Jesus, stands on the Globe of the Earth and tramples the head of a dragon holding an apple in its mouth, under her feet the crescent of the Moon is visible.

Roadside cross

Roadside cross located at a road leading from Gumniska, close to the chapel building at address Gajowa 725. The cross, with its mounted old figure of Jesus Christ Crucified, stands upon a mound under an old basswood tree with a very broad crown. The site, together with the cross, looks back at a very long tradition, of which the basswood tree, which is many centuries old, and the nearby chapel, constructed in the year 1910, are a proof. The older wooden cross was replaced with a more durable concrete cross. The site has religious and cultural significance; it is a proof of the unbroken tradition of the religious cult in the local community.

Kapliczka murowana słupowa z figurką Św. Jana Nepomucena / Masonry (pillar style) chapel

NAGAWCZYNA

Zespół dworsko-parkowy

Dwór murowany powstały przed 1849 r. W czasie gdy mieszkał w nim dzierżawca I. Pieniążek, gościł u niego w II połowie XIX wieku znany poeta Adam Asnyk. Przed przejściem budynku dworu na potrzeby szkoły elementarnej, zamieszkiwał tam zarządca dóbr Raczyńskich – Włodzimierz Borowski. Murowany piętrowy dwór na planie prostokąta, otoczony niewielkim parkiem, obecnie nie spełnia już funkcji szkoły, ponieważ po pożarze w 1991 roku w sąsiedztwie wybudowano nowoczesną, dużą szkołę. Przy zachodniej ścianie znajduje się weranda z balkonikiem. Opodal stoi dworski czworak z drugiej połowy XIX wieku. Rozbudowany w II połowie XIX w. oraz w 1938 r. Obecnie w trakcie remontu. Obiekt posiada wartość o znaczeniu historyczno-kulturowym jako dawne siedlisko dworskie. Park powstał w I połowie XIX w. Znajdują się tu okazy starych drzew o imponujących rozmiarach, głównie lipy, dęby, topole i jesiony. Zadrzewienie parkowe stanowi bogatą i wartościową ostoję fauny i w otaczającym krajobrazie. Wpisany do rejestru zabytków decyzją A-276 z dnia 20.12.1985 r.

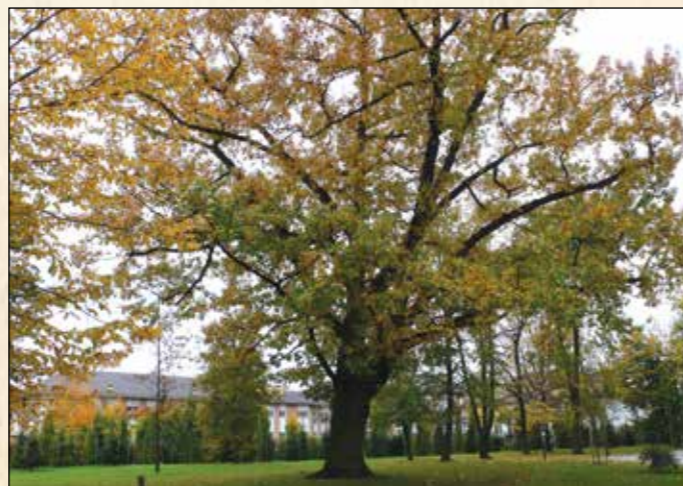
Zespół dworsko-parkowy / The residential and park site

NAGAWCZYNA

The residential and park site

The masonry building was constructed in the year 1849. At the time when lessee I. Pieniążek lived in it, the famed Polish poet Adam Asnyk was his guest in the second half of the 19th century. Before the takeover of the residential house for the needs of a primary school, it was inhabited by the manager of the assets of the Raczyński family – Włodzimierz Borowski. The masonry two-storey rectangular building, surrounded by a small park, does not currently host a school any more, because after the fire of 1991 a large, modern school was constructed nearby. At the western wall, a veranda with a balcony can be found. Close by stands a residential four-flat house from the second half of the 19th century. Expanded in the second half of the 19th century and in the year 1938. Currently being refurbished. The site is of historic and cultural significance as a former landowner residence.

The park was created in the first half of the 19th century. It hosts old trees of imposing proportions, mainly basswood, oak, poplar and ash. The park trees constitute a rich and valuable natural site and within the surrounding landscape. Entered into the register of monuments by decree no. A-276 of 20.12.1985.

Park dworski / Park site

PASZCZYNA

Kapliczka

Kapliczka zlokalizowana na parceli Marii Kisielowej nr 255, Paszczyzna-Kąty. Wzniesiona ok. poł. XIX w. z fundacji Jana Kusiby (Kusibaba). Powstanie kaplicy wiąże się z rokiem 1873, kiedy wieś dotknęła epidemia cholery. Zmarłych chowano na miejscu w zbiorowej mogile usypanej w formie kopca; na kopcu zbudowano kaplicę. Istnieje również przekaz, wymagający sprawdzenia, o starszej tradycji tej budowli. Wiąże się ona z historią sięgającą XVIII w., mówiącą o wykluczeniu przez proboszcza

Kapliczka murowana - Paszczyzna-Kąty / A chapel

PASZCZYNA

A chapel

A chapel is located on the plot of Mrs Maria Kisielowej, no. 255, Paszczyzna-Kąty. Erected approx. halfway through the 19th century by foundation of Jan Kusiba (Kusibaba). The chapel's construction is linked to the year 1873, when the village was struck by a cholera epidemic. The dead were buried locally in a common grave in the form of a mound; a chapel was built on top of it. A tradition also exists that needs checking, which would indicate an older tradition for this structure. It is related to a tale from the 18th century telling of an exclusion of the inhabitants of Paszczyzna from the church of Lubzina for 13 years. At the time, by the chapel, deceased parish members that were cursed were buried at the chapel as well. The chapel was renovated, with an added

Kapliczka murowana domkowa ufundowana przez Maryninę Trytko / A chapel

z kościoła w Lubzinie mieszkańców Paszczyzny na okres 13 lat. Wówczas przy kaplicy dokonywano też pochówków zmarłych parafian obłożonych klątwą. Odnowiona z dodaniem portyku 1973 z fundacji Tadeusza Bartkowicza. Wewnątrz ołtarzyk ludowo-barokowy z parą uproszczonych kolumnienek, na których rzeźby dwóch klęczących aniołków, w polu środkowym rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem, ludowa, zapewne ok. poł. XIX w. Obrazy: Trójcy Św., ludowy w. XIX, zniszczony oleodruk z dedykacją Sylwestra Kusiby dla miejscowej kaplicy 1890, ponadto portret Jana Kusiby – fundatora kaplicy ok. poł. wieku XIX. Cztery drewniane ludowe lichtarze. W 2010 r. przeprowadzono remont i odnowienie kapliczki z inicjatywy i środków finansowych Gminy Dębica.

Kapliczka murowana domkowa

Z 1890 r. zlokalizowana pod lipą na działce ewidencyjnej nr 332. Ufundowana przez Maryninę Trytko 1 maja 1890 r. Remont kapliczki przeprowadzony w latach 70-tych XX wieku. Niegdyś pełniła funkcję filialnej kaplicy mszalnej, do czasu wybudowania kościoła w Paszczyźnie. Ołtarzyk drewniany barokowo-ludowy. W centralnej części obraz przedstawiający siedzącą Matkę Bożą z Dzieciątkiem Jezus na kolanach i klęczącym Św. Dominikiem.

Cmentarz „Góra Śmierci”

Położony jest przy drodze z Pustkowa Osiedla do Paszczyzny, po jej północnej stronie. Cmentarz zwany „Górą Śmierci” jest związany z miejscem zagłady więźniów z niemieckiego obozu przymusowej pracy, utworzonym jesienią 1940 r. na mocy decyzji Naczelnego Dowództwa Sił Zbrojnych III Rzeszy na terenie dawnego przysiółka wsi Pustków – dziś Pustków Osiedle. Obóz Truppen-Übungs-Platz Heidelager Pustków znajdował się w obrębie wielkiego poligonu SS Truppen-Übungs-Platz Dębica, na którym testowano broń V-1, V-2.

Góra Śmierci – na stoku i kulminacji wzgórza, obejmuje rozległą polanę z elementami małej architektury pomnikowej w postaci kompozycji przestrzenno-figuralnych, krzyża - upamiętniających wydarzenia z czasu II wojny wraz z zachowanym bunkrem

portal, in the year 1973, upon foundation by Tadeusz Bartkowicz. Inside there is a folk-baroque altar with a pair of simplified pillars, on which there are sculptures of two kneeling angels, in the central field a sculpture of the Holy Mother with the Child, in folk style, certainly stemming from approx. halfway through the 19th century. Paintings: Holy Trinity, folk style, 19th century, a damaged oil print with a dedication by Sylwester Kusiba to the local chapel, from the year 1890, apart from that a portrait of Jan Kusiba – the chapel founder, from approx. halfway through the 19th century. Four wooden folk candleholders. In the year 2010, a general refurbishment and renewal of the chapel was conducted by initiative and using financial resources of the Commune of Dębica.

Masonry (house style) chapel

Masonry (house style) chapel from the year 1890 located under a basswood tree on registered plot no. 332. Founded by Mrs Marynina Trytko on May 1st, 1890. Chapel refurbishment was done in the 1970s.

It used to be a secondary mass chapel until the church in Paszczyzna was constructed. Wooden baroque-folk style altar. In the central part, a painting depicting a seated Holy Mother with Jesus the Child on her knees, and with St. Dominic kneeling.

The Góra Śmierci (Death Mount) cemetery

It is located along the road from the locality of Pustków Osiedle to Paszczyzna, on its northern side. The cemetery is called the Death Mount, as it is related to the demise of the prisoners from the German forced labour camp that was created in Autumn of 1940 by order of the High Command of the Army of the 3rd German Reich on the premises of a former hamlet of the village of Pustków – today being Pustków Osiedle. The Truppen-Übungs-Platz Heidelager Pustków (Military Training Ground Heidelager) was a part of the greater SS Truppen-Übungs-Platz (SS Military Training Ground) Dębica, where V-1 and V-2 weapons were tested. The Death Mount – on the slopes and the peak, covers a broad meadow with small-scale monuments being compositions of space and figures, a cross - commemorating the events from the

Cmentarz „Góra Śmierci” / The Góra Śmierci (Death Mount) cemetery

Bunkier na Górze Śmierci

Pamiątkowa tablica na Górze Śmierci

śmierci. W ostatnich latach na obwodzie ustawiono stacje - Droga Cierpienia w formie rąk w płomieniach wzniesionych ku niebu wraz z scenkami z życia obozu. Całość położona jest w lesie, dostępna po stopniach schodów o ostrym podejściu oraz łagodniejszym podejściem – Drogą Cierpienia.

Ekspozycja Historyczno-Dydaktyczna

Powstała w 2012 r. u stóp wzgórza „Góra Śmierci”. Jest to rekonstrukcja bramy obozowej, baraków i ogrodzenia z czasu II wojny światowej. Obiekt stanowi integralną część Europejskiego Centrum Pamięci i Pojednania w Pustkowie Osiedlu i jest świadectwem męczeńskiej historii społeczeństwa polskiego w okresie II wojny światowej. W ramach funkcjonowania poligonu SS Truppen-Übungs-Platz Dębica, Niemcy zdecydowali się na utworzenie obozów pracy w Pustkowie. Dostarczały one okupantowi bezpłatnej siły roboczej, a jednocześnie służyły biologicznemu wyniszczeniu zamkniętych tam ludzi. W okresie

time of the Second World War with the death bunker remaining intact. In the recent years, stations were placed along the perimeter - the Path of Pain in the form of hands enveloped in flames, raised towards the sky, with scenes from camp life. The entire ensemble is located in the woods, accessible by steep stairs and by a less steep approach – the Path of Pain.

Historic and educational exhibit

Historic and educational exhibit. Created in the year 2012 at the foot of the Death Mount. It is a reconstruction of the camp gate, the barracks and the fence from the time of World War II. The site is an integral part of the Europejskie Centrum Pamięci i Pojednania w Pustkowie Osiedlu (European Remembrance and Reconciliation Centre in Pustków-Osiedle) and is a witness to the martyrous history of the Polish society during World War II. As part of the operations of the SS Truppen-Übungs-Platz Dębica military camp, the Germans decided to create labour

Ekspozycja Historyczno-Dydaktyczna (fot. Marcin Szumański) / Historic and educational exhibit (photos by Marcin Szumański)

istnienia poligonu funkcjonowały trzy obozy pracy: dla Żydów (1940-1944), jeńców radzieckich (1941-1942) oraz Polaków (1942-1944). Na podstawie zachowanych dokumentów szacuje się, iż w okresie funkcjonowania obozów, w latach 1940 – 1944, na skutek biologicznego wyniszczenia, egzekucji i rozstrzeliwań zginęło ponad piętnaście tysięcy osób (ok. 7,5 tysiąca Żydów, 5 tysięcy jeńców radzieckich i ponad 2,5 tysiąca Polaków).

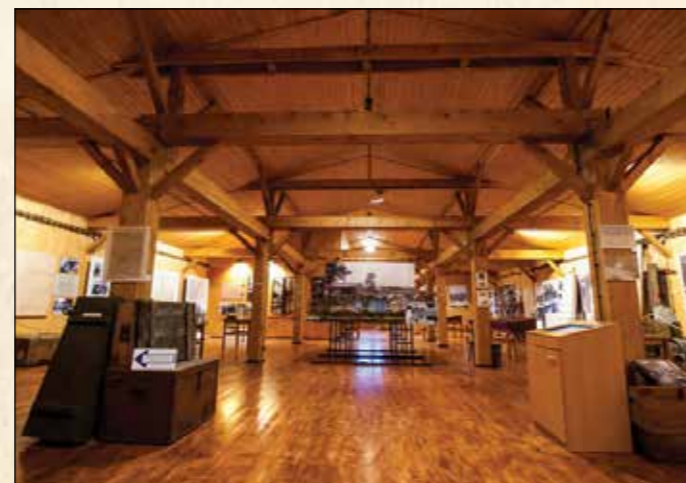
Teren Ekspozycji, otoczony częściowo zrekonstruowanym ogrodzeniem z drutu kolczastego, obejmuje wieże wartownicze, a także odtworzone budynki dawnego poligonu i obozów. Wystawa jest opowieścią o dziejach regionu dębickiego i jego mieszkańców podczas II wojny światowej, a także o żołnierzach niemieckich z jednostek Waffen-SS. Złożona jest z dokumentalnych zdjęć, relacji świadków historii, filmów dokumentalnych i prezentacji multimedialnych. Wystawa ukazuje tragedię wojny w wymiarze indywidualnym i zbiorowym, ale też codzienność okupacji utrwaloną w zwykłych przedmiotach, fotografiach, gazetach, dokumentach osobistych i urzędowych. Prezentowane ekspozycje i dokumenty pochodzą ze zbiorów różnych instytucji, m. in. Muzeum Regionalnego w Dębicy, Żydowskiego Instytutu Historycznego, Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie, United States Holocaust Memorial Museum, a także osób prywatnych.

Ekspozycja Historyczno-Dydaktyczna (fot. Marcin Szumański)
/ Historic and educational exhibit (photos by Marcin Szumański)

camps in Pustków. They provided to the occupying force free workforce and at the same time served to biologically destroy the people locked there. During the period of existence of the grounds, three labour camps operated: for Jews (1940-1944), for Soviet military prisoners (1941-1942) and for Poles (1942-1944). Based on surviving documentation one can estimate that during the period of operation of the camps, in the years 1940-1944, as a result of biological degradation, executions and firing squad deaths, over fifteen thousand people died (approx. 7.5 thousand Jews, five thousand Soviet prisoners and over two and a half thousand Poles).

The exhibit site, surrounded by a partially reconstructed barbed wire fence covers guard towers as well as reconstructed buildings of the former military site and camps. The exhibit is a story of the history of the region of Dębica and its inhabitants during World War II, as well as of the German soldiers from the Waffen-SS units. Made up of historical photographs, history witness testimonials, documentary films and multimedia presentations, the exhibit shows the tragedy of war in the individual and the collective sense, but also everyday life under occupation embodied in common items, photographs, newspapers, personal and official documents. The presented exhibits and documents stem from collections of various institutions, i. e. the Regional Museum of Dębica, the Jewish Historical Institute of Warsaw, the Yad Vashem institute of Jerusalem, the United States Holocaust Memorial Museum, as well as private persons.

Ekspozycja Historyczno-Dydaktyczna (fot. Marcin Szumański)
/ Historic and educational exhibit (photos by Marcin Szumański)

PODGRODZIE

Park dworski

Usytuowany jest po północnej stronie drogi A4 z wjazdem od strony Dębicy w boczną drogę prowadzącą do stadionu sportowego. Miejsce parku jest związane z dawnym założeniem parkowo-dworskim o staropolskiej tradycji.

W latach 1946-1948 posiadłość przejął PGR Przyborów, a od 1956 r. PGR Zawada. W 1959 r. obiekt przejęły Zakłady Mięsne w Dębicy z przeznaczeniem na Ośrodek Doświadczalny. W latach 90. XX w. doszło do podziału własnościowego: park z budynkiem dworu z 1932 r. nabył Zbigniew Pazdyk. W parku stał dwór z 1932 r., obecnie w ruinie. Aktualnie park podworski ma charakter krajo- brazowy, występują tu wielowiekowe dęby szypułkowe. Park posiada wartość o znaczeniu historyczno-kulturowym, jako dawne siedlisko dworskie, a w krajobrazie prezentuje się jako grupa wiekowych drzew o rozłożystych koronach. Ze wzniesienia, na którym położone jest dawne założenie dworskie, rozlega się ku zachodowi i północy malowniczy widok na dolinę Wisłoka i jej stromą, pociętą jarami skarpe. Teren wzgórza i jego ukształtowanie, sugeruje charakter obronny tego miejsca. Obiekt wpisany do rejestru zabytków decyzją A-276 z dn. 20.12.1985 r.

Park dworski / A residence park

PODGRODZIE

A residence park

A residence park is located on the north side of road A4, with an entrance from the side of Dębica, whereby one should choose a side road leading to the stadium. The location of the park is related to an old Polish traditional residential site. In the years 1946-1948, the site was taken over by the state agricultural farm of Przyborów, and beginning in the year 1956 - by the state agricultural farm of Zawada. In the year 1959 the site was taken over by the Dębica meat processing plant, planning to house a research facility there. In the 1990s ownership was subdivided: the park with the residential building from the year 1932 was bought by Mr Zbigniew Pazdyk. In the park, there was a residential house from the year 1932, presently in a state of ruin. Currently, the residence park is a landscape park, with centuries-old pedunculate oaks. The park has historic and cultural value as a former residential settlement, and in the landscape it can be seen as a group of centuries-old trees with broad crowns. From the hill, on which the former residential site is located, towards the West and North extends a picturesque view of the valley of the Wisłoka river and its steep slope with multiple chasms. The hill area and its form suggest a defensive character of the site. The site was entered into the register of monuments by decree no. A-276 of 20.12.1985.

Spichlerz dworski / The residential storehouse

Spichlerz dworski

Obecnie budynek magazynowy, stoi na terenie dawnego założenia dworsko-parkowego o staropolskiej tradycji; w przeszłości posiadłość należała do Jana z Podgrodzia, rodu Gryfitów, Ankwiczów, do barona Teodora Christiani-Grabiński Kronauge von Kronwald, następnie Z. Grabińskiego, do rodziny Jurkiewiczów, Józefa Kołasińskiego, i do Jana Maja. W latach 90. XX w. doszło do podziału własnościowego: park z budynkiem dworu z 1932 r. oraz spichlerz nabył Zbigniew Pazdyk. Budynek spichlerza jest murowany, otynkowany, przykryty dachem dwuspadowym, pokrytym czerwoną dachówką ceramiczną. W elewacjach znajdują się niewielkich rozmiarów kwadratowe otwory okienne. Ogólny techniczny stan budynku jest dość dobry. Aktualnie prowadzone są prace remontowo-budowlane; wygląd zewnętrzny spichlerza nadal zachowuje pierwotny charakter i cechy gospodarczego obiektu z 1 poł. XX w.

Kaplica drewniana

Powstała w 1870 r., użytkowana do 1979 r. jako mszalna. Zlokalizowana przy drodze E-4 po stronie południowej, w centrum wsi. Kapliczka remontowana w latach 1975-76, a w 2002 r. przesunięta z pasa drogowego na działkę ofiarowaną na rzecz Parafii pw. Przemienienia Pańskiego w Podgrodziu przez panią Lucynę Sikorę i Marię Pyzińską. Fundowana jako ekspiacyjna przez Wojciecha Sudyka, za udział ojca w zamordowaniu właściciela wsi Zwiernik w czasie rabacji w 1846 r. We wnętrzu kapliczki, w trójbocznie zamkniętym prezbiterium umieszczony drewniany ołtarz z okresu budowy kapliczki. W antepedium pomiędzy kolumnami umieszczony olejny obraz N.P.M Niepokalanie Poczętej w drewnianych złożonych ramach. N.M.P. przedstawiona frontalnie w całej postaci, z rękami opuszczonymi i rozłożonymi w geście łaski.

Kaplica drewniana / Wooden chapel

The residential storehouse

The residential storehouse, currently a warehouse, stands on the premises of the former traditional Polish residential and park site; in the past, the site was owned by Jan of Podgrodzie, to the Gryfita family, the Ankwicz family, to baron Teodor Christiani-Grabiński Kronauge von Kronwald, following that to Z. Grabiński, then to the Jurkiewicz family, to Józef Kołasiński and to Jan Maj. In the 1990s, ownership was subdivided: the park with the residential building from the year 1932, and the store, were bought by Zbigniew Pazdyk. The store is a masonry building, with plastered walls, covered with a gable roof with red ceramic tiles. The facades have small, square window openings. The general technical condition of the building is quite good. Currently, refurbishment and construction work is ongoing, and the external design of the storehouse maintains its original character and traits of a utility site from the first half of the 20th century.

Wooden chapel

Wooden chapel – built in the year 1870, used until 1979 as a mass chapel. It is located by road E4 on its south side, in the centre of the village. The chapel was refurbished in the years 1975-76, and in the year 2002 it was moved from the road area to a plot of land given to the parish of the Lord's Transfiguration in Podgrodzie by Mrs Lucyna Sikora and Mrs Maria Pyzińska. It was dedicated as an expiation chapel by Wojciech Sudyk, for the participation of his father in the murder of the owner of the village of Zwiernik during the Galician Slaughter of 1846. Inside the chapel, in a presbytery closed off on three sides there is a wooden altar from the time of construction of the chapel. The antepedium has, between the columns, an oil painting of the Holy Mother of Immaculate Conception in a wooden, gilded frame. The Holy Mother is presented frontally in full, with hands lowered and spread apart in a gesture of mercy.

PUSTKÓW

Kapliczka murowana z figurką Św. Jana Nepomucena

Powstała początkiem XIX w. Zlokalizowana na skrzyżowaniu dróg z Dębicy do Mielca i z Pustkowa do Krownic na działce ewidencyjnej nr 1848. Kapliczka po kilku remontach (1975 r., 1994 r.). Fundacja właściciela dworu dziękczynna za ocalone życie w wypadku na zakręcie drogi, z 5 kolumnami, wewnątrz drewniana rzeźba polichromowana. Drewniana figura Św. Jana Nepomucena w stylu barokowym datowana na okres powstania kapliczki. Figura podtrzymuje w rękach krucyfiks-symbol wierności Chrystusowi. Ostatnie przemalowanie rzeźby odbyło się w 1975 r. Renowacja figury i remont kapliczki miała miejsce w 2007 r.

Kapliczka murowana z figurką Św. Jana Nepomucena / Masonry chapel with a figure of St. John of Nepomuk

Obelisk murowany

Zlokalizowany przy drodze z Dębicy do Mielca na działce ewidencyjnej nr 3504. Powstał w 1933 r. Ufundowany przez J. Kielurę dla uczczenia Roku Jubileuszowego.

PUSTKÓW

Masonry chapel with a figure of St. John of Nepomuk

Masonry chapel with a figure of St. John of Nepomuk. It was created in the beginning of the 19th century. It is located at the intersection of roads from Dębica to Mielec and from Pustków to Krownice on plot no. 1848. The chapel has seen several refurbishments (1975, 1994). Founded by the owner of the residence in gratitude for life spared in an accident at the turn of the road, with five pillars, inside it is a wooden polychromed sculpture. The wooden figure of St. John of Nepomuk in baroque style is dated to stem from the period of construction of the chapel. The figure holds in its hands the crucifix - a symbol of loyalty to Christ. The last repainting of the sculpture took place in the year 1975. The figure was renovated and the chapel refurbished in the year 2007.

Obelisk murowany / A masonry obelisk

A masonry obelisk

A masonry obelisk is located at the road from Dębica to Mielec on plot no. 3504. It was created in the year 1933. It was founded by J. Kielur to celebrate the Christian Jubilee year of 1933.

Kapliczka przydrożna

Usytuowana przy drodze z Brzeźnicy do miejscowości Pustków-Krownice, po jej prawej stronie, na tle otoczenia leśnego i zarośli. Jest 3-kondygnacyjna, złożona z kubicznych elementów: na dolnym prostopadłościennym cokole, od frontu, wmurowana jest tabliczka z bardzo słabo czytelną datą „2.10.1938”; w środkowej partii jest prostokątna wnęka osłonięta ramą przeszkloną; w niej stoi figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej; zwieńczenie zdobi fryz ceglany ułożony w rąb, a górą zadaszenie jest dwuboczne, zdwojone, osłonięte ceramiczną, czerwoną dachówką. Kapliczka posiada wartość religijno-kulturową.

The roadside chapel

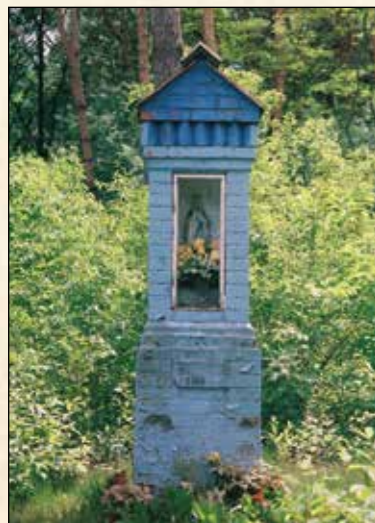
The roadside chapel located at the road from Brzeźnica to Pustków-Krownice, on its right side, surrounded by wood and bushes. It has three levels and is composed of cubic parts: on the lowest cuboid-shaped base, on its front side, a plate is attached with the barely legible date of 2.10.1938.; the central part houses a rectangular niche closed off with a glazed frame; inside it there is a figure of the Holy Mother of the Immaculate Conception, and it is crowned by a brick cornice in the shape of a rhombus, and the roof cover is double-sided, doubled, covered with red ceramic tile. The chapel is of religious and cultural significance.

Szkoła - obecnie Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy

Powstała w latach 30 XX w. położona w m. Pustków-Budy, przy drodze lokalnej, w narożu rozwidlenia dróg, w pobliżu krzyża i rozwidlenia prowadzącego do Pustkowa Osiedla, oraz do Krownic. Budynek wiejskiej szkoły podstawowej-w ostatnich latach, po zmianie funkcji budynku, przeprowadzono jego modernizację: do bocznej elewacji dostawiono przybudówkę. Budynek posiada skromny wygląd, a bryła zachowuje pierwotny charakter stylowy, utrzymany w konwencji budownictwa dworkowego okresu międzywojennego, o skromnym programie architektonicznym, jaki nadawano obiektom szkolnym w tamtym czasie. Dla lokalnego środowiska posiada wartość historyczną.

School house - currently a care and welfare facility

School house - currently a care and welfare facility; constructed in the 1930s, located in the locality of Pustków-Budy, at a local road, by a fork, close to a cross and a fork, where one of the roads leads to Pustków-Osiedle and to Krownice. The building housed a rural primary school - in recent years, after its function was changed, it has been upgraded: an attachment was constructed by its side wall. The building is humble in appearance, and the site retains its original style, reminiscent of residential palaces of the interbellum, with a very narrow variety of architectural components, as was the case when constructing school houses at that time. It is of historic value for the local community.

Kapliczka przydrożna / The roadside chapel

Szkoła / School house

PUSTKÓW-OSIEDLE

Kościół p.w. Świętego Stanisława Biskupa Męczennika

Stanowiący własność Parafii Rzymskokatolickiej w Pustkowie Osiedlu. Wzniesiony został w latach 1937-1939 równocześnie z budową fabryki chemicznej i budynków mieszkalnych dla pracowników w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego. Do użytku bez wyposażenia, oddany był w lutym 1939 r. Wybuch wojny przerwał prace przy obiekcie a kaplica została zamieniona w magazyn; częściowo została zniszczona. Po wojnie przywrócono jej pierwotny wygląd a wewnątrz otrzymało skromne wyposażenie. Obecne wyposażenie wykonane wg projektu rzeźbiarza krakowskiego Mieczysława Stobierskiego w latach 1973-1974. Kościół

Kościół p.w. Świętego Stanisława Biskupa Męczennika (fot. Mateusz Miszczyk) / Church of St. Stanislaus of Szczepanów

wraz z osiedlem mieszkaniowym usytuowany w lesie, należy do jedynych takich zachowań i w pełni zrealizowanych (fabryka, osiedle, kościół) przedsięwzięć w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego na terenie województwa podkarpackiego. Obiekt ten dokumentuje ważny etap historii II Rzeczypospolitej. W związku z wybudowaniem nowego kościoła, istniejący przestał być użytkowany. Po remoncie w/w obiekt pełni funkcję kaplicy pogrzebowej. Wpisany do rejestru zabytków decyzją A-71 dnia 21.02.2003r.

PUSTKÓW-OSIEDLE

Church of St. Stanislaus of Szczepanów

Owned by the Roman Catholic parish of Pustków-Osiedle. It was erected in the years 1937-1939 at the same time as the chemical plant and residential buildings for employees as part of the Central Industrial Region in Poland. Transferred into use without equipment, it was dedicated in the year 1939. The outbreak of the war interrupted work on the site, and the chapel was turned into a store house; it was partially destroyed. After the war, it was returned to its original design, and the interior received some modest equipment. Current interior design components have been executed according to designs by sculptor Mieczysław Stobierski from Kraków

Kościół p.w. Świętego Stanisława Biskupa Męczennika (fot. Mateusz Miszczyk) / Church of St. Stanislaus of Szczepanów

in the years 1973-1974. The church, together with the residential settlement, is located in the woods, and is one of a few remaining structures that were fully completed (factory, settlement, church) within the scope of plans for the Central Industrial Region in the Subcarpathian Voivodeship. The site is witness to an important stage in the history of the 2nd Polish Republic. With the construction of a new church, the present one ceased to be used. After refurbishment, the mentioned site is used as a funeral chapel. Entered into the register of monuments by decree no. A-71 on 21.02.2003.

Zespół willi

Zespół willi o nr 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24. Murowane, powstały w latach 1938-1939, zostały wzniesione dla pracowników Fabryki Chemicznej w ramach COP-u. Wraz z fabryką budowano osiedle nazywane „Kolonią”. Do września 1939 r. powstała willa dla dyrektora fabryki, 6 willi jednorodzinnych dla administracji i kadry inżynierskiej, 7 willi dwurodzinnych dla administracji. Towarzyszą im budynki gospodarcze zlokalizowane na tyłach parcel. Zabudowa o wyrównanej linii, odsunięta od ulic, oddzielona żywopłotami bądź ogrodzeniami. W trakcie II wojny światowej wille zamieszkiwali oficerowie SS z rodzinami. Willę uprzednio należąca do dyrektora zakładu, zamieszkiwali kolejni komendanci poligonu: SS-Oberführer Werner von Schele, SS-Standartenführer Paul Nostiz a po nim SS-Brigadeführer Bernhardt Voss. W 1943 w willi gościł Heinrich Himmler, dowódca SS, Gestapo i policji.

Pustków Osiedle - wille dwurodzinne

House settlement

House settlement, numbers 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24. Masonry houses, constructed in the years 1938-1939, erected for workers of the chemical plant as part of the Central Industrial Region. Together with the factory, a settlement was constructed named Kolonia (Colony). Until September 1939, completed were the villa for the factory general manager, six single-family houses for administration employees and engineering personnel, seven two-family houses for administration employees. They are accompanied by utility buildings located in the backs of the plots. The structures have similar traits. are at a distance from the streets, separated by shrubberies or fences. During World War II, the houses were occupied by officers of the SS together with their families. The house belonging formerly to the plant general manager was taken up, in this order, by heads of the military grounds: SS-Oberführer Werner von Schele, SS-Standartenführer Paul Nostiz, and afterwards SS-Brigadeführer Bernhardt Voss. In the year 1943, the house was visited by Heinrich Himmler, head of the SS, Gestapo and the police.

Pustków Osiedle - willa dyrektora

Zespół Ringów

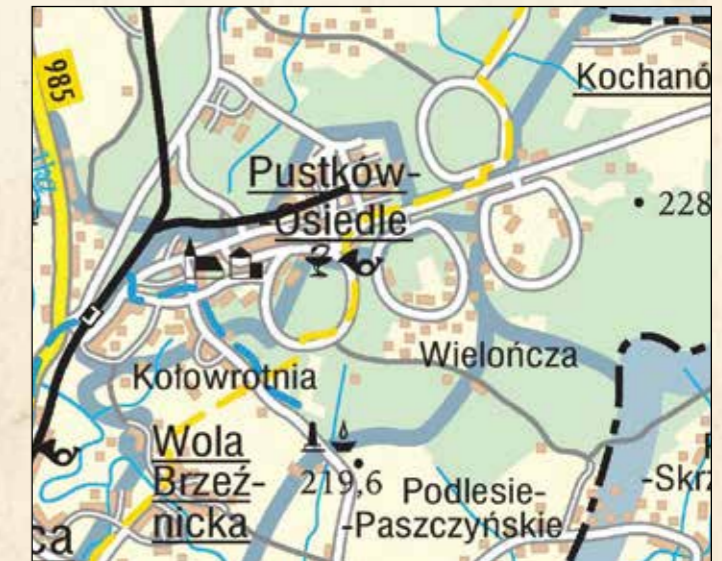
Znajdują się przy drodze z Pustkowa Osiedle do Ocieki, po obu jej stronach. Powstanie Ringów jest związane z obozem wojskowym SS Truppen-Übungs-Platz Heildelager Pustków, zbudowanym przez hitlerowców w latach 1940-1944. Obóz rozplanowano na bazie regularnego układu komunikacyjnego, którego osią była droga prowadząca od stacji Kochanówka w kierunku Ocieki, od której odchodziły po obu stronach podrzędne drogi zataczające okręgi zwane Ringami. Było ich pięć, z czego zachowały się cztery. Ringi miały zabudowę składającą się z 50 baraków dla żołnierzy rozmieszczonych po zewnętrznej stronie obwodu, garaży i stajni umieszczonych od strony wewnętrznej. Ring położony najbliżej osiedla miał drogę brukowaną (bruk nie zachowany do dziś), pozostałe miały nawierzchnie wyłożone płytami betonowymi (zachowane do dziś), których połączenia uszczelnione były smołą. Swą technologią budowy przypominały pasy autostrad budowanych przez Niemców za czasów Hitlera. Obecnie nie zachował się żaden z baraków obozowych. Obrzeża i wnętrza Ringów porośnięte są lasem, w którym widoczne są ślady dawnego zagospodarowania, wyłącznie jako formy topograficzne. Ringi są świadectwem męczeńskiej historii narodu i społeczeństwa polskiego w okresie II wojny światowej.

Zespół ringów wyłożony płytami / Ring set

Ring set

Located at the road from Pustków-Osiedle to Ocieka, on both its sides. The construction of the rings is related to the military grounds SS Truppen-Übungs-Platz Heildelager Pustków, constructed by the Germans in the period of 1940-1944. The grounds were planned with a regular transport system, the central axis of which was a road leading towards the station of Kochanówka in the direction of Ocieka, from which on both sides ran subordinate roads describing circles, called rings. There were five of them, of which four survive. The rings had buildings composed of 50 barrack houses for soldiers on the outer side of the circle, with garages and stables placed on the inner side. The ring closest to the settlement was paved (the pavement did not survive until today), the remaining ones used concrete slabs (surviving), the joints between which were sealed with tar. The construction technology was reminiscent of lanes of highways built by Germans during Hitler's rule. None of the camp barrack buildings survived. The edges and inner parts of the rings are now overgrown by a forest, where traces of the old settlement can be found solely as topographic forms. The rings are a testimony to the martyrous history of the Polish nation and society during World War II.

Zespół ringów / Ring set

Europejskie Centrum Pamięci i Pojednania

European Remembrance and Reconciliation Centre

Europejskie Centrum Pamięci i Pojednania im. Heleny z Reyów Księżnej Jabłonowskiej (ECPiP) - powstało w 2010 r. i jest jednostką podległą Centrum Kultury i Bibliotek Gminy Dębica. Patronką ECPiP została Helena Jabłonowska z Reyów (1895-1977) – niezwykła kobieta, o nieprzeciętnym charakterze, działaczka społeczna, patriotka, członkini Armii Krajowej, przewodnicząca Rady Głównej Opiekuńczej powiatu dębickiego, która w okresie II wojny światowej na bardzo szeroką skalę organizowała pomoc charytatywną na rzecz lokalnej społeczności, ratowała także więźniów obozów pracy przymusowej w Pustkowie.

ECPiP realizuje projekty i przedsięwzięcia związane z pamięcią i edukacją, dotyczące trudnej problematyki okresu II wojny światowej i jej wpływu na losy oraz historię naszego kraju i całej Europy, a jego działalność skupia się głównie na współpracy ze szkołami i wszelkimi placówkami edukacyjno-wychowawczymi. Realizuje również projekty kierowane do mieszkańców regionu. Głównym filarem działań edukacyjnych podejmowanych przez Centrum jest stworzona na obszarze dawnych hitlerowskich obozów pracy Ekspozycja Historyczno-Dydaktyczna przy Górze Śmierci w Paszczynie.

European Remembrance and Reconciliation Centre in Pustków -Osiedle of Helena Rey, princess Jabłonowska (Pl. Europejskie Centrum Pamięci i Pojednania im. Heleny z Reyów Księżnej Jabłonowskiej) - created in the year 2010, it is a subordinate unit to the Culture and Library Centre of the Commune of Dębica. The patron of the Centre is Helena Jabłonowska from the Rey family (1895-1977) – a unique woman with a unique character, a social activist, a patriot, member of the Polish Home Army, head of the central care council of the county of Dębica, who organised during the Second World War extensive help through charity for the local community, she also rescued prisoners from the forced labour camps in Pustków.

The Centre executes projects and events related to remembrance concerning the difficult topics of the period of World War II and its influence on the fate and history of Poland and Europe as a whole, and focuses mainly on cooperation with schools and all kinds of education facilities. It also executes projects aimed at inhabitants of the region. The main pillar of education work undertaken by the Centre is the historical and educational exhibit created at the site of the former German forced labour camps at the Góra Śmierci in Paszczyna.

Europejskie Centrum Pamięci i Pojednania / European Remembrance and Reconciliation Centre

Helena Jabłonowska z Reyów
/ Helena Rey, princess Jabłonowska

PUSTYNIA

PUSTYNIA

Kościół p.w. Świętego Stanisława

St. Stanislaus Church

Własność Parafii Rzymskokatolickiej w Pustyni, przeniesiony na cmentarz parafialny w Kozłowie. Zbudowany został w 1661 r., drewniany, jednonawowy, konstrukcji zrębowej, dach kryty blachą. Wieżyczka ma sygnaturkę słupową o charakterze barokowym. Wyposażenie wnętrza: ołtarz główny – późnorenesansowy początek XVII wieku, ambona wczesnobarokowa XVII wieku, rzeźby: MB z Dzieciątkiem z końca XV wieku, Św. Andrzeja z XVII wieku, ornaty z XVIII wieku. Stanowi przykład drewniane-go budownictwa ludowego. Został wpisany do rejestru zabytków decyzją A-201 z dnia 05.12.1979 r. i podlega ochronie konserwatorskiej.

Owned by the Roman Catholic parish in Pustynia, moved to the parish cemetery in Kozłów. It was constructed in the year 1661, a wooden, single-aisle church, with a log frame structure and a sheet metal-covered roof. The tower has a pillar steeple in baroque style. Internal design: main altar - late renaissance, beginning of the 17th century, pulpit from the early baroque period, 17th century; sculptures: Holy Mother with the Child from the end of the 15th century, St. Andrew from the 17th century, vestments from the 18th century. An example of wooden folk architecture. It was entered into the register of monuments by decree no. A-201 of 05.12.1979. and is under protection of the monument caretaker's office.

Kościół p.w. Świętego Stanisława / St. Stanislaus Church

Murowany dwór / Masonry residential house

Murowany dwór

Masonry residential house

Pochodzi z XVII wieku, rozbudowany został w wieku XVIII. Barokowy, piętrowy, na planie prostokąta z sześcioboczną basztą alkierzową przy północno-zachodnim narożniku, nakryty czterospadowym dachem, z gładkimi, dzielonymi rzędami okien elewacjami. Dwór jest pięknie zlokalizowany, otoczony zespołem stawów. Wpisany do rejestru zabytków decyzją A-144 z dnia 27.02.1978 r.

17th century, expanded in the 18th century. Baroque style, with two storeys, rectangular shape with a six-side tower at the north-western corner, covered with a hip roof, with clean facades subdivided by window rows. The house is located at a wonderful spot, surrounded by a set of ponds. Entered into the register of monuments by decree no. A-144 of 27.02.1978.

Stawy dworskie

Znajdują się w pobliżu kościoła, po północnej stronie drogi z Pustyni do m. Dębica, rozciągają się w kierunku Kędzierza, na granicy miejscowości Pustynia-Kozłów. Powstanie stawów, które należały do założenia dworsko-folwarcznego o późnorenansowej tradycji, można łączyć z pierwszymi właścicielami Pustyni. Z 1541 r. pochodzi wzmianka o ugodzie pomiędzy Janem Trzeciekim i Andrzejem Tarnowskim ze wsi Kędzierz, dotycząca położonych na granicy ich posiadłości stawów rybnych i budowie grobli. Wzmianka ta dotyczy zapewne istniejących w Pustyni stawów i grobli, których powstanie może sięgać początku XVI wieku. Pierwszą kartograficzną informacją o układzie założenia dworskiego jest mapa katastralna wsi Pustynia z 1849 r. Pokazuje ona rozległy teren zespołu na osi północ-południe, po wschodniej stronie rzeki Pustynińskiej. W kierunku południowym dzieliła go droga na północną część dworską ze stawami i południową z zabudową folwarczną. Obronny dwór stał nad brzegiem Stawu wielkiego, który rozciągał się ku północy, oddzielony groblą od następnego Stawu wielkiego, i Stawu pod Kozłowem. Stawy zachowywały w bardzo dużym stopniu pierwotny charakter do czasu budowy w 2012 r. nad Stawem wielkim estakady autostrady A4. Stawy nadal zachowują późnorenansowe cechy z czasu ich powstania na pocz. XVI w. Obiekt wpisany do rejestru zabytków decyzją A - 144 z dnia 27.02.1978 r.

Stawy dworskie / Residence ponds

Residence ponds

Located close to the church on the north side of the road from Pustynia to the city of Dębica, extending in the direction of Kędzierz, at the border of the locality of Pustynia-Kozłów. The creation of the ponds, which belonged to the residential and farm site from the late renaissance period can be related to the first owners of Pustynia. A mention of a peace accord between Jan Trzecieki and Andrzej Targowski from the village of Kędzierz from the year 1541 concerning the fish ponds located at the border between their lands and the construction of a dyke. The mention concerns with certainty the ponds and dyke present in Pustynia, the formation of which can be traced back to the beginning of the 16th century. The first cartographic information about the arrangement of the residential site is a cadastre map of the village of Pustynia from the year 1849. It shows the vast area of the site along the north-south axis, on the eastern banks of the Pustynińska river. In the meridional direction, it was divided by a road, into a northern part, residential, with the ponds, and the southern part, with farm buildings. The fortified house stood at the shore of the Staw wielki (Great Pond), which extended to the north, separated by a dyke from the next Great Pond and the Staw pod Kozłowem (Kozłów Pond). The ponds retained to a great extent their original character, until the construction in the year 2012 of a viaduct of highway A4 over the Great Pond. The ponds continue to retain their late renaissance traits from the time of their creation in the beginning of the 16th century. Site entered into the register of monuments by decree no. A-144 of 27.02.1978.

STASIÓWKA

Kapliczka murowana domkowa

Kapliczka murowana (domkowa) zlokalizowana przy drodze Dębica-Wielopole po stronie lewej, powstała w 1883 r. Na ścianach kapliczki 3 obrazy: obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w drewnianych ramach, reprodukcja obrazu Serce Maryi, obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w złożonych ramach z podpisem „Pod Twoją Obronę Uciekamy Się”.

Kapliczka murowana domkowa / Masonry (house style) chapel

Kapliczka murowana z pustaków

Kapliczka murowana z pustaków z drewnianą figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem powstała na początku XX wieku, zlokalizowana przy drodze do Łupin na skrzyżowaniu z drogą lokalną. Przebudowana i przesunięta w związku z budową drogi w 1958 r. Figura Matki Bożej z Dzieciątkiem umieszczona centralnie – rzeźba ludowa drewniana z XIX wieku.

STASIÓWKA

Masonry (house style) chapel

Located at the road Dębica-Wielopole on its left side, constructed in the year 1883. On the chapel walls are three paintings: an image of the Holy Mother of Częstochowa in a wooden frame, a reproduction of the Holy Mother Heart painting and a painting of the Holy Mother of Częstochowa in a gilded frame with the inscription Pod Twoją Obronę Uciekamy Się (Under thy compassion we take refuge).

Kapliczka murowana z drewnianą figurą MB z Dzieciątkiem / Masonry (house style) chapel

Masonry chapel

Masonry chapel of hollow mould tiles with a wooden figure of the Holy Mother with the Child, constructed in the beginning of the 20th century, located along the road to Łupiny at an intersection with a local road. Reconstructed and moved in conjunction with road construction works in the year 1958. The figure of the Holy Mother with the Child is placed in a central spot – a folk wooden sculpture from the 19th century.

Dawna szkoła

Dawna szkoła (obecnie mieszkania dla pracowników oświaty), murowana, powstała w 1929r., usytuowana koło kościoła, przy gminnej drodze. Szkoła służyła miejscowej ludności do 1960 r., do czasu, kiedy to w pobliżu rozpoczęto budowę nowego obiektu szkolnego. Następnie mieściło się tu przedszkole, a po modernizacji przeprowadzonej w 1997 r. pomieszczenia służą jako mieszkania dla nauczycieli.

Dawna szkoła / A former school house

A former school house

A former school house (currently flats for school employees), masonry building, constructed in the year 1929, located by the church, at a commune road. The school served the local community until 1960, until the construction of a new school house was commenced nearby. Subsequently, a preschool was located here, and after an upgrade done in the year 1997, the spaces are used as flats for teachers. The roof cladding was changed to sheet metal then, and the window woodwork was changed to frames.

Krzyż przydrożny / Roadside church

Krzyż przydrożny

Krzyż przydrożny stoi przy drodze lokalnej ze Stasiówki do Łupin, po jej lewej stronie. Umocowany jest na strzemieniu, w betonowym fundamencie-słupku. Krzyż łaciński, wysmukłych proporcji, posiada belki prostopadłościennie, o ozdobnym zakończeniu „guzowami”, ciesielskiej roboty, pomalowany na brązowo; pośrodku umocowana gwoździem figura Ukrzyżowanego Jezusa Chrystusa, prawie pełnoplastyczny odlew, o swobodnym układzie ciała, głowa przechylona na prawe ramię, nogi lekko ugięte, perizonium spięte na lewym boku, utrzymana w neobarokowej stylistyce. Obiekt posiada wartość religijno-kulturową, świadczy o ciągłości tradycji kultu religijnego w lokalnym środowisku.

Roadside church

Roadside church standing at a local road from Stasiówka to Łupin, on its left side. It is placed on a stirrup, in a concrete pillar foundation. A Latin cross of sleek proportions, has cuboid beams with decorated node ends, done by a skilled carpenter, painted brown; centrally, a figure of Jesus Christ Crucified affixed with nails, almost full graphic cast, with a free arrangement of the body, head tilted towards the right arm, legs slightly bent, the perizonium tied together on the left side, in neo-baroque style. The site is of religious and cultural value, and is a witness to the durability of religious traditions in the local community.

STOBIERNA

Kapliczka murowana domkowa

Z obrazem Jezusa Miłosiernego powstała na przełomie XIX/XX w., zlokalizowana na posesji nr 138 bezpośrednio przy ogrodzeniu, naprzeciwko byłego leśnictwa. Powstała z intencji za uzdrowienie dziecka gajowego. Pierwotnie wyposażenie kapliczki stanowiły drewniane rzeźby ludowe Matki Bożej, dwóch aniołków, później obraz Matki Boskiej Zawadzkiej. W 2014 r. przeprowadzono remont i odnowienie kapliczki ze środków finansowych Gminy Dębica.

Kapliczka murowana domkowa

Z drewnianą figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem, powstała pod koniec XIX w. Zlokalizowana na rozstaju dróg do Bud Łopuchowskich Stobierna – Laskowa, przy drodze na obrzeżach sadu. Wewnątrz drewniany ołtarzyk ludowy w tradycji barokowej. Centralne miejsce zajmuje ludowa rzeźba Matki Bożej z Dzieciątkiem, stojąca przed ołtarzykiem.

Kapliczka murowana z obrazem Jezusa Miłosiernego / Masonry chapel

Kapliczka murowana z drewnianą figurą Matki Bożej / Masonry chapel

STOBIERNA

Masonry (house style) chapel

With a painting of Jesus the Merciful, it was built between the 19th and 20th centuries, located on plot no. 138 directly at the fence, opposite the former forest management building. It was created with a dedication of gratitude for the healing of a forest ranger's child. Originally, the chapel housed wooden folk sculptures of the Holy Mother, two angel, later a painting of the Holy Mother of Zawada. In the year 2014, refurbishment works and restoration of the chapel was carried out using financial resources of the Commune of Dębica.

Masonry (house style) chapel

With a wooden figure of the Holy Mother with the Child, it was constructed towards the end of the 19th century. It is located at a road fork towards Budy Łopuchowskie and Stobierna – Laskowa, at a road by the border of an orchard. Inside there is a wooden folk altar in baroque style. The central spot is taken up by a folk sculpture of the Holy Mother with the Child, standing before a small altar.

Kapliczka drewniana domkowa / Masonry chapel

Kapliczka drewniana domkowa

Z drewnianą figurą Św. Stanisława Biskupa Męczennika, powstała na początku XX wieku (okres I wojny światowej), zlokalizowana przy drodze gruntowej lokalnej przez las do Lubziny i Zawady pod dwoma lipami. Intencja dziękczynna za przeżycie ludności Podlaska w czasie bitwy rosyjsko-austriackiej. Figurka drewniana prawdopodobnie z XIX w. Na ścianie bocznej reprodukcja obrazu Matki Boskiej Zawadzkiej w drewnianych ramach z podpisem: „Matka Boska Zawadzka Obraz Koronowany w 1920 r.”

Osada Słowiańska

Zrekonstruowany gród słowiański powstał w celu szerzenia wiedzy o naszych przodkach i początkach historii regionu, udokumentowanej pozostałościami po grodziskach wczesnosłowiańskich min. Głodomank i Zamczysko w Braciejowej. Powstały na wzniesieniu gród tworzą wieże drewniane i chaty a głównym założeniem osady jest propagowanie i promowanie kultury słowiańskiej, ukazanie życia codziennego w ówczesnym grodzisku, a także organizacja turniejów rycerskich. W grodzie można spotkać średniowiecznych rzemieślników, poczuć klimat dawnych czasów oraz wziąć udział w ciekawych imprezach historycznych oraz „żywych lekcjach historii”.

Osada Słowiańska (fot. Przemysław Niedziela) / Slavic settlementa (photo Przemysław Niedziela)

Wooden (house style) chapel

With a wooden figure of St. Stanislaus of Szczepanów, created in the beginning of the 20th century (First World War period), located at a local unpaved road through the woods to Lubzina and Zawada under two basswood trees. The intention was one of gratitude for the survival of the people of the village of Podlasek during a Russian-Austrian battle. The wooden figure most probably stems from the 19th century. The side wall holds a reproduction of the painting of the Holy Mother of Zawada in a wooden frame with the inscription: Matka Boska Zawadzka Obraz Koronowany w 1920 r. (Holy Mother of Zawada Painting Crowned in the year 1920).

Slavic settlementa

Reconstructed Slavic settlement, which was erected to spread the knowledge of our ancestors and the beginnings of regional history, documented through remains of early Slavic sites, i. e. Głodomank and Zamczysko in Braciejowa. The site, erected upon a hill, is formed by wooden towers and huts, and the main goal of the site is promotion and dissemination of Slavic culture, showing everyday life at a location such as this one back then, and the arrangement of knight tournaments. At the site, one can meet mediaeval handworkers, feel the atmosphere of times long past and participate in interesting historic events and live history lessons.

Osada Słowiańska - wewnątrz chaty / Slavic settlementa

ZAWADA

Kościół p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Zawadzie

Kościół p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Zawadzie. Dawny drewniany kościół zbudowany został w 1595 r. przez ówczesnego właściciela okolicznych dóbr Stanisława Ligęzę. Przy kościele bp. M. Szyszkowski w 1629 r. erygował kolegium misjonarzy, którym zalecił opiekę nad łaskami słynącymi z obrazu Najświętszej Marii Panny. Po cudownym uzdrowieniu, za wstawiennictwem Matki Bożej Zawadzkiej, syna Achacego z rodu Ligęzów, postanowił on ufundować jako wotum nowy kościół w Zawadzie. Wybudowany on został w latach 1646-1656. Wyposażenie wnętrza z XVII-XIX w. Na uwagę zasługuje ołtarz główny z XVIII w., a w nim słynący łaskami obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem z końca XVI w., malowany na desce, koronowany dwukrotnie przez bisku-

Kościół w Zawadzie / The church in Zawada

ZAWADA

The church of the Birth of the Holy Mary in Zawada

The historic wooden church was built in the year 1595 by the contemporary owner of the surrounding land, Stanisław Ligęza. At the church, bishop M. Szyszkowski erected in the year 1629 a missionary college, upon which missionaries he bestowed the task of protection of the mercies, for which the Holy Mother painting was famous. After the miraculous healing, with the assistance of the Holy Mother of Zawada, of son Achacy from the Ligęza family, he decided to found, as a votive offering, a new church in Zawada. It was constructed in the years 1646-1656. Interior design components stem from the 17th-19th centuries. Noteworthy is the main altarpiece from the 18th century, with the painting of the Holy Mother with the Child famed for its mercies, stemming from the end of the 16th century, painted on wood, crowned twice by bishop

Obraz Najświętszej Marii Panny

pa L. Wałęgę w 1920 i 1924 r. Dzwony odlano: jeden w 1617, drugi w 1921 r. w dowód dziękczynienia za ocalenie Polski po wojnie z bolszewicką Rosją. W ciągu wieków wielokrotnie był odnawiany i przebudowywany aż po nasze czasy. W 1938r. wnętrze kościoła otrzymało polichromię autorstwa Tadeusza Terleckiego z Tarnowa. Podczas działań militarnych I wojny światowej wystrzelony w kierunku kościoła w Zawadzie pocisk artyleryjski utkwiał w pobliskiej akacji, gdzie znajduje się do dzisiaj. W latach 1989-1991 przeprowadzono gruntowny remont świątyni, do której dobudowano od strony głównego wejścia przedsionek z ołtarzem do odprawiania mszy polowych oraz wysoką wieżę. Obecna malarska dekoracja ścian i sklepień kościoła stanowi aranżację wg projektu Yuriy Bodnarka. Obiekt wpisany do rejestru zabytków decyzją A-1138 z dnia 30.05.1987r.

L. Wałęga in the years 1920 and 1924. One of the bells was cast in the year 1617, the other in the year 1921 as a sign of gratitude for sparing Poland after the war with bolshevik Russia. Over the course of centuries, it was renovated and reconstructed numerous times. In the year 1938, the interior of the church received polychromy done by Tadeusz Terlecki of Tarnów. During military activity in course of World War One, an artillery shell fired towards the Zawada church got stuck in a nearby acacia, where it remains until today. In the years 1989-1991, a general refurbishment of the church was conducted, with an antechamber including an altar for field masses and a high tower being added at the main entrance. The current painting of the walls and vaulted ceiling is an arrangement from recent times. The site was entered into the register of monuments by decree no. A-1138 of 30.05.1987.

Zespół pałacowo-parkowy

Zamek z basztą, został wybudowany na początku XIX w. przez Atanazego Raczyńskiego według projektu Karola F. Schinkla, wcześniej znajdował się tam renesansowy dwór wzniesiony w XVI w. jeszcze przez Ligęzów. Całość ogrodzona była murem wykonanym z polnych kamieni, poza którym rozpościerał się wie-

The residential and park site

A castle with a tower, constructed in the beginning of the 19th century by Atanazy Raczyński according to a design by Karol F. Schinkel, earlier a renaissance palace was located there, constructed in the 16th century by the Ligęza family. The site was surrounded by a wall of field stones, behind which a park, covering many

Pałac / The residential

Pralnia

lohektarowy park. Zespół pałacowo-parkowy obejmuje: kaplicę z basztą, oficynę, pralnię, budynek mieszkalny, rządówkę, budynek bramy, chmielarnię, gorzelnię, stajnię, studnię z dwoma kamiennymi obeliskami oraz ogrodzenie, które wpisane zostały do rejestru zabytków decyzją A-253 dnia 18.03.1972r. Z okazałego pałacu (zniszczonego w 1915 r.) pozostała do dziś tylko jedna baszta z przyległym budynkiem oraz neogotycką bramą wjazdową i murem od strony południowej. We wschodniej części umiejscowiony jest neobarokowy, piętrowy pałacyk wybudowany około 1918 r. Po jego południowej stronie znajduje się zabytkowa studnia z końca XVIII w. Stary park dworski z majątku Raczyńskich w Zawadzie pozostał z XVII-XIX wieku z kilkusetletnimi drzewami (dęby, lipy, jesiony). Pośrodku parku położone jest niewielkie wzniesienie porośnięte starymi dębami, a pod nim sklepiona piwnica-lodownia, pełniąca rolę spiżarni. Wpisany w rejestr zabytków decyzją A-420 z dnia 16.07.1998 r.

hectares of land, was arranged. The residential and park site covers: a chapel with a tower, an office building, a washing building, a residential building, the building of the manager, the gate house, a hops house, a distillery, stables, a well with two stone obelisks and a fence, which were all entered into the register of monuments by decree no. A-253 of 18.03.1972. The imposing palace (destroyed in the year 1915) is today only marked by one tower with a side building and a neo-gothic entry gate and a wall on the southern side. In the eastern part, a neo-baroque, two-storey palace is located, constructed around the year 1918. On its southern side there is found a monumental well from the end of the 18th century. The old residential part from the Raczyński family estate in Zawada remains, stemming from the 17th-19th centuries, with centuries-old trees (oaks, basswood, ash). At the centre of the park one finds a small hill overgrown with old oak trees, and under it is an underground ice house with a ceiling, used as a food store. Entered into the register of monuments by decree no. A-420 of 16.07.1998.

Karczma przydrożna

Karczma przydrożna z przełomu XVIII/XIX wieku, murowana, z drewnianym podcieniem na planie prostokąta nakryta czterospadowym dachem „polskim” (dach łamany, uskokowy, o jednakowym spadku obu części). Mimo, iż posiada późniejsze

A roadside inn

A roadside inn from between the 18th and 19th centuries, in masonry, with a wooden arcade, in the shape of a rectangle, covered with a typical Polish style hip roof (divided stepped roof with an

Baszta

Brama wjazdowa

Zabytkowa studnia

dobudówki i nowy wystrój wnętrza, zaliczana jest podobnie jak zachowana baszta i przylegająca do niej część północnej oficyny, do jednego z najpiękniejszych zabytków architektury i budownictwa ziemi dębickiej. Przebudowana również w stylu barokowym na potrzeby kręconych tu filmów w 1970 r. (m.in. „Ojciec Królowej”, „Przypadki starościca Wolskiego”). Wpisana jest w rejestr zabytków pod pozycją A-254 dnia 10.12.1969 r.

Kapliczka przydrożna

Kapliczka przydrożna usytuowana przy drodze w kierunku Krakowa, po prawej stronie, za karczmą. Wolnostojąca, murywana typu słupowego, od frontu z tablicą inskrypcyjną (Pod Twoją/Obronę/Uciekamy się/Ludwik i Jadwiga/Kosińscy/ Zał. w r. 1920); dość wysmukła nisza arkadowa zwieńczona jest zadaszeniem kopulastym o dekoracyjnym zdobieniu, z krzyżem pośrodku; w niej stoi figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Kapliczka posiada cechy eklektyczne, zbliżone stylowo do neobaroku. Jej wykonanie wskazuje na wysoki poziom kunsztu warsztatowego.

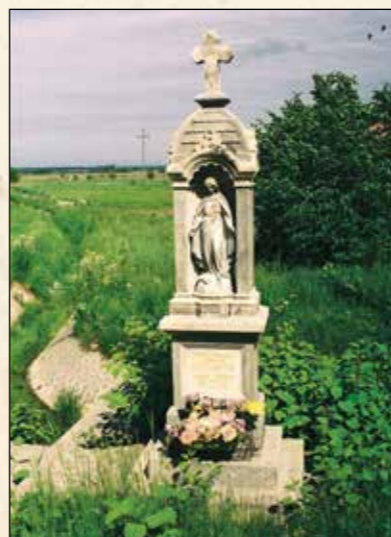
equal angle of both parts). Despite the fact that it has some later additions and a new interior design, it is included, just as the remaining tower and the adjoining part of the northern office building, among the most beautiful architectural monuments of the region of Dębica. Reconstructed in baroque style as well to suit the needs of films shot here in the 1970 (m. in. „Ojciec Królowej” (Father of the Queen), „Przypadki starościca Wolskiego” (The adventures of Wolski, the local governor’s son)). Entered into the register of monuments under A-254 on 10.12.1969.

A roadside chapel

A roadside chapel is located at a road towards Kraków, on the right side, behind the inn. It is free-standing, with masonry walls, in pillar style, with an inscription plate at the front (Pod Twoją/Obronę/Uciekamy się/Ludwik i Jadwiga/Kosińscy/ Zał. w r. 1920) (Under Thy/ Compassion/ We take Refuge/ Ludwik and Jadwiga/ Kosińscy / FOunded in the year 1920); the quite sleek ambulatory niche is crowned by a cupola roof with decorations, with a cross at the centre; in it stands a figure of the Holy Mother of the Immaculate Conception. The chapel has eclectic traits, the style of which most closely reminds of neo-baroque. Its craftsmanship hints at a high skill level of its constructor.

Karczma w Zawadzie / A roadside

Kapliczka przydrożna / A roadside chapel

GMINA DĘBICA

39-200 Dębica
ul. Stefana Batorego 13

tel.: +48 14 680 33 10
fax: +48 14 680 33 36

www.ugdebica.pl

